

Roditeljski odnosi nakon razvoda: kontinuitet, konflikti i zajedništvo

Hohnjec, Eva

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:307853>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Eva Hohnjec

**RODITELJSKI ODNOSI NAKON RAZVODA:
KONTINUITET, KONFLIKTI I ZAJEDNIŠTVO**

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Eva Hohnjec

**RODITELJSKI ODNOSI NAKON RAZVODA:
KONTINUITET, KONFLIKTI I ZAJEDNIŠTVO**
DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr.sc. Andreja Brajša-Žganec

Zagreb, srpanj 2024.

Zahvala

Želim se zahvaliti mentorici prof. dr. sc. Andreji Brajši-Žganec na pomoći oko izrade diplomskog rada kao i svim profesorima na prenesenom znanju i iskustvu tijekom studija.

Svim sudionicima ankete zahvaljujem na odvojenom vremenu, bez Vaših odgovora pisanje ovog rada ne bi bilo moguće.

Mojim curama, znate da nijedna zahvala nije dovoljna za svu vašu podršku.

Mojoj Luc hvala na svim nesebično dijeljenim bilješkama i zajedničkim satima učenja od prvog razreda osnovne škole do kraja fakulteta.

Dorica, hvala ti jer si mi uljepšala studentske dane u Zagrebu, za svako smijanje i plakanje na Zrinjercu i svaku kavu u Megiću petkom navečer.

Maslačkicama hvala na svakoj zamijenjenoj smjeni i uskakanju da stignem odraditi fakultetske obaveze na vrijeme.

Mojim malim Gumbićima hvala na svakom „sretno teta, najbolja si i držimo ti fige na rukama i nogama“ prije ispita i svakom „teta, jesi pobijedila?“ nakon ispita. Velikim Gumbićima hvala na svakom dijeljenju ankete kako bi imala dovoljan broj ispitanika.

Ivanu hvala na svim „saberu se, ti to možeš“ porukama, 24 godine bratske ljubavi, ali i na svim čuvanjima Lune i Belle kad je trebalo.

Vama dvojici, hvala što me čuvate. Znam da gledate ovo i da ste ponosni.

Bakama hvala na svakoj poruci i pozivu nakon ispita, svakom skuhanom ručku dok sam dolazila doma i brizi jesam li sretno stigla.

Mama, hvala ti što si uvijek vjerovala u mene, čak i onda kad si gubila živce zbog mojih odluka.

Tata, hvala ti što si me naučio da je hrabrost biti drugačiji i ne pripadati masi.

M., hvala ti na svemu što jesmo i što imamo.

Mojim dvjema malenim, ali najvećim ljubavima, volim vas bezuvjetno.

Sažetak

Ovaj diplomski rad predstavlja dubinsku analizu roditeljskih odnosa nakon razvoda, naglašavajući ključne elemente kontinuiteta, konflikata i zajedništva. Suvremeni socijalni kontekst obiteljskih dinamika nakon razvoda zahtijeva temeljito razumijevanje kako bi se pružila odgovarajuća podrška i optimizirao utjecaj na emocionalnu dobrobit djece. Rad se oslanja na relevantnu literaturu koja proučava kompleksne aspekte razvoda i njegova potencijalna odraza na roditeljske odnose. Fokus je stavljen na očuvanje kontinuiteta u interakcijama između roditelja i djece, s posebnim osvrtom na strategije koje podržavaju stabilnost i normalni razvoj djece. U tom kontekstu, analiziraju se i identificiraju uzroci te posljedice konflikata, pružajući dublji uvid u dinamiku obiteljskih odnosa. Empirijsko istraživanje, provedeno putem anketa pruža konkretnu perspektivu stvaranja podržavajućeg okruženja za djecu razvedenih roditelja. Rezultati istraživanja donose relevantne spoznaje o adaptivnim strategijama roditelja, percepcijama djece te očekivanjima i izazovima koje susreću obitelji nakon razvoda.

Na kraju, rad se zaključuje preporukama za poboljšanje pristupa i podrške roditeljima kako bi se unaprijedila kvaliteta roditeljskih odnosa nakon razvoda, s posebnim naglaskom na smanjenje negativnih utjecaja na emocionalnu dobrobit djece. Kroz interdisciplinarni pristup, rad doprinosi teorijskom i praktičnom razumijevanju dinamike obiteljskih odnosa u post-razvodnom okruženju.

Ključne riječi: dijete, razvod, roditeljski odnosi, obiteljska dinamika

Summary

This master's thesis undertakes an in-depth analysis of parental relationships following divorce, highlighting key elements of continuity, conflicts, and cohesion. The contemporary social context of family dynamics post-divorce necessitates a thorough understanding to provide adequate support and optimize the impact on the emotional well-being of children.

The thesis draws upon relevant literature examining the intricate aspects of divorce and its potential repercussions on parental relationships. Emphasis is placed on preserving continuity in interactions between parents and children, with a particular focus on strategies supporting stability and the normal development of children. Within this context, the causes and consequences of conflicts are analyzed, providing a deeper insight into the dynamics of family relationships. Empirical research conducted through surveys offers a concrete perspective on creating a supportive environment for children of divorced parents. Research results yield pertinent insights into adaptive strategies employed by parents, children's perceptions, as well as expectations and challenges encountered by families post-divorce.

In conclusion, the thesis offers recommendations for improving approaches and support for parents to enhance the quality of parental relationships post-divorce, with a specific emphasis on mitigating negative impacts on the emotional well-being of children. Through an interdisciplinary approach, the thesis contributes to both theoretical and practical understanding of the dynamics of family relationships in the post-divorce environment.

Keywords: child, divorce, parental relationships, family dynamics.

Sadržaj:

1. Uvod.....	9
2. Definicija braka.....	11
2.1. Prava i dužnosti u braku.....	11
2.2. Definicija izvanbračne zajednice.....	12
3. Razvod braka.....	14
3.1. Pravne posljedice.....	16
3.2. Statistički podaci u Republici Hrvatskoj.....	17
3.3. Uzroci.....	19
3.4. Etape.....	19
3.5. Podjela razvoda prema konfliktnosti.....	20
4. Utjecaj razvoda braka na dijete.....	21
4.1. Reakcije djeteta na razvod braka.....	23
5. Emocionalne reakcije djece i faze nakon razvoda.....	26
6. Obiteljski odnosi nakon razvoda.....	27
6.1. Partnerski odnosi nakon razvoda.....	28
6.2. Suroditeljstvo.....	29
7. Ispitivanje roditeljskih odnosa nakon razvoda braka.....	31
7.1. Problem istraživanja.....	31
7.2. Cilj istraživanja.....	32
7.3. Istraživačka pitanja i hipoteze.....	32
8. Metoda istraživanja.....	33
8.1. Ispitanici.....	33
8.2. Demografski podaci.....	33
8.3. Metode prikupljanja i obrade podataka.....	33
8.3.1. Postupak prikupljanja podataka.....	34
8.4. Rezultati i rasprava.....	35

8.4.1.	Odnos s bivšim partnerom.....	35
8.4.2.	Djetetove životne okolnosti.....	36
8.4.3.	Zadovoljstvo i sreća nakon razvoda	36
8.4.4.	Novi odnosi nakon razvoda.....	38
8.4.5.	Kontakt s drugim roditeljem/bivšim partnerom	41
8.4.6.	Komunikacija s djetetom u vezi razvoda	42
8.4.7.	Rasprava o rezultatima	42
9.	Zaključak.....	44
	Literatura	45
	Kratka biografija.....	48
	Izjava o javnoj objavi rada	50

Tablica slika:

Slika 1. Zahtjev za pokretanje postupka posredovanja prije razvoda braka	15
Slika 2. Grafički prikaz povećanja broja razvoda kod muškaraca	18
Slika 3. Grafički prikaz povećanja broja razvoda kod žena	18
Slika 4. Grafikon omjera broja ispitanika prema statusu veze	38
Slika 5. Grafikon utjecaja nove veze na odnos s bivšim partnerom	39
Slika 6. Grafikon reakcija bivšeg partnera na novu vezu.....	40
Slika 7. Grafikon utjecaja nove veze na osobno zadovoljstvo i sreću	40

1. Uvod

Tema ovog rada su roditeljski odnosi nakon razvoda koja ulazi u kompleksnu i suptilnu sferu obiteljskih dinamika koja se oblikuje u posljedicama razvoda. Razvod predstavlja jedan od najosjetljivijih trenutaka u životu obitelji, često praćen izazovima i promjenama u odnosima između roditelja i djece. Poznavanje pozadine i konteksta razvoda pruža temeljni uvid u dinamiku odnosa nakon završetka braka. Ova tema istražuje kako se ti odnosi oblikuju, mijenjaju i prilagođavaju nakon završetka braka ili izvanbračne zajednice, istražujući ključne elemente kontinuiteta, konflikata i zajedništva.

S obzirom na brojnost razvedenih obitelji u suvremenom društvu, istraživanje roditeljskih odnosa nakon razvoda ima visoku društvenu i psihološku relevantnost. Razumijevanje ovih odnosa pomaže oblikovanju podrške sustava za roditelje i djecu te doprinosi daljnjem razvoju teorijskih i praktičnih alata za savladavanje izazova razvoda. Unatoč čestim razvodima, postoje mnoge neistražene dimenzije roditeljskih odnosa nakon razvoda, uključujući komunikaciju, financijsku podršku, podršku okoline te utjecaj na djecu. Razumijevanje razvoda nije samo ograničeno na pravne i financijske aspekte, već značajno prožima emocionalnu, socijalnu i psihološku dinamiku obitelji. Zbog toga, ova je tema od posebnog značaja jer pruža dublji uvid u načine na koje roditelji i djeca reagiraju na ovu životnu promjenu te kako se obiteljski pejzaž oblikuje u godinama koje slijede. Fokus na kontinuitetu istražuje kako se odnosi između roditelja i djece održavaju ili mijenjaju nakon razvoda. Očuvanje kontinuiteta može imati značajan utjecaj na emocionalno blagostanje djece i roditelja. Suprotno tome, konflikti koji često proizlaze iz razvoda mogu postati izvor stresa i narušiti stabilnost obiteljskog okruženja. Stoga se proučavaju uzroci i posljedice konflikata kako bi se bolje razumjelo njihovo djelovanje na roditeljske odnose.

Zajedništvo roditelja, iako može predstavljati izazov nakon razvoda, također ima važnu ulogu u oblikovanju iskustva djece. Pitanje kako roditelji uspijevaju surađivati i ostvariti zajedništvo u odgoju djece nakon razvoda istražuje se s ciljem identificiranja pozitivnih praksi koje doprinose stabilnosti i dobrobiti obitelji.

Cilj ovog istraživanja je dublje razumijevanje dinamike roditeljskih odnosa nakon razvoda, istraživanje čimbenika koji utječu na te odnose te identifikacija strategija koje roditelji koriste kako bi očuvali dobrobit djece. Ono što se može smatrati svrhom svih istraživanja o roditeljskim odnosima nakon razvoda je razvijanje sustava praktične implikacije za podršku obiteljima u takvim situacijama.

Kroz analizu sociodemografskog konteksta, odnosa s bivšim partnerima, emocionalne dinamike, financijske podrške, podrške okoline i komunikacije s djecom, rad pruža sveobuhvatan uvid u ovu kompleksnu temu.

2. Definicija braka

Prema Obiteljskom zakonu, brak je zakonom uređena zajednica muškarca i žene. To je društveni ugovor koji se sklapa između supružnika, često s određenim pravnim posljedicama i obvezama. U okviru braka, partneri dijele različite aspekte svojih života, uključujući zajednički dom, financijske resurse, odgovornosti prema djeci (ako ih ima), te obaveze prema zajedničkom životu. Brak se temelji na pravilima i normama koje određeno društvo postavlja. U mnogim društvima, brak se tradicionalno smatra temeljem obitelji i društva te pruža pravni okvir za rješavanje pitanja kao što su nasljeđivanje imovine, skrb za djecu, i zajedničko upravljanje životom.

Definicija braka može varirati ovisno o društvenim, kulturnim, vjerskim i pravnim normama u određenoj zajednici. U nekim društvima, brak može biti ugovoren aranžman između obitelji, dok se u drugima temelji na slobodnom izboru pojedinaca. Također, moderni pristupi prema braku uključuju raznolike oblike obitelji, uključujući istospolne brakove.

Unatoč raznolikosti pristupa, brak obično predstavlja zajednicu ljubavi, uzajamnog poštovanja, podrške i suradnje između supružnika. Važno je napomenuti da se percepcije i definicije braka mogu mijenjati s vremenom i evolucijom društva.

2.1. Prava i dužnosti u braku

U današnjem društvu, gdje se pojedinac sve više oslanja na vlastite slobode i prava, pravna regulativa koja uređuje bračne odnose igra ključnu ulogu u oblikovanju obiteljskog života. Pogotovo je važno istražiti koncept bračnog ugovora i imovinskih odnosa, kao središnjih elemenata koji ne samo da pružaju pravnu sigurnost supružnicima, već i oblikuju dinamiku obiteljske zajednice.

Težeći ravnopravnosti, bračni drugovi imaju priliku aktivno sudjelovati u kreiranju vlastitih sudbina. Odluke o rađanju i odgoju djece, izboru zanimanja te mjestu stanovanja postaju zajednički dogovori koji osnažuju ravnopravnu ulogu oba partnera. Ovaj pristup pruža slobodu izražavanja individualnih želja i potreba unutar braka.

Bračni ugovor predstavlja ključni element pravne regulative kojim se uređuju imovinski odnosi. Ovaj dokument pruža supružnicima mogućnost definiranja pravila vezanih uz postojeću ili buduću imovinu. Potpisivanje ugovora kod javnog bilježnika osigurava valjanost i obveznost navedenih uvjeta, čime se izbjegavaju potencijalni sporovi u budućnosti.

Imovinski odnosi nakon prestanka braka posebno su važan aspekt koji se regulira bračnim ugovorom ili, ako takav ugovor ne postoji, putem sporazuma na sudu. Jasnije definiranje imovinskih prava olakšava procese podjele nakon prestanka braka, čime se smanjuje potencijal za sukobe i pravne nesuglasice.

Bitna je i odredba koja se odnosi na obiteljski dom. Bračni drugovi imaju pravo zajednički odlučivati o mjestu stanovanja, ali istovremeno, jedan bračni drug ne može otuđiti ili opteretiti obiteljski dom bez pristanka drugog bračnog druga. Ova odredba štiti stabilnost obiteljskog okruženja i interesa djece.

U kontekstu bračne stečevine, važno je naglasiti suvlasnički karakter. Bez obzira na individualnu imovinu, bračni drugovi su suvlasnici bračne stečevine u jednakim dijelovima, osim ako bračnim ugovorom nije drugačije dogovoreno. Ovaj pristup osigurava fer raspodjelu imovine po prestanku braka, smanjujući potrebu za dugotrajnim i iscrpljujućim pravnim borbama.

Sve navedene odredbe odnose se ne samo na bračne zajednice već i na izvanbračne partnere, pokazujući priznavanje i izjednačavanje različitih oblika obiteljskih zajednica pred zakonom.

Pravna regulativa koja definira bračni ugovor i imovinske odnose igra ključnu ulogu u oblikovanju stabilnih i pravičnih obiteljskih zajednica. Ovi instrumenti pružaju rješenja za izazove s kojima se susreću bračni drugovi, stvarajući temelje za održavanje ravnoteže između individualnih sloboda i zajedničkih odgovornosti unutar institucije braka.

2.2. Definicija izvanbračne zajednice

Izvanbračna zajednica predstavlja partnerstvo neudane žene i neoženjenog muškarca koje traje minimalno tri godine, osim ako je u tom razdoblju rođeno zajedničko dijete ili ako je okončana sklapanjem braka. Osobni i imovinski učinci izvanbračne zajednice analogno su s onima u bračnoj zajednici, te se primjenjuju odgovarajuće zakonske odredbe koje reguliraju prava i obveze bračnih drugova. Ovo uključuje pravne aspekte poput prava i obveza roditelja i djece, uzdržavanja, te imovinskih i drugih povezanih odnosa.

Što se tiče očinstva djeteta rođenog izvanbračno, ono se može priznati ili utvrditi putem upisa u maticu rođenih. Postupak priznavanja očinstva može se provesti pred matičarem, Hrvatskim zavodom za socijalni rad, sudom, ili konzularnim uredom ili diplomatskim predstavništvom Republike Hrvatske u inozemstvu.

Nakon završetka izvanbračne zajednice, jedan ili oba roditelja imaju pravo pokrenuti sudski postupak radi donošenja odluke o roditeljskoj skrbi. Prije podnošenja prijedloga sudu, sudionici su dužni proći obvezno savjetovanje, koje provodi Hrvatski zavod za socijalni rad.

3. Razvod braka

Po definiciji, razvod braka označava prestanak postojanja bračne zajednice između dva supružnika. Psihološki gledano, razvod braka predstavlja krajnji izraz bračne nestabilnosti i vanjsku manifestaciju svih problema, stresa i frustracija koje su partneri doživjeli u prethodnom razdoblju. Razvod je traumatičan događaj za cijelu obitelj, posebno za djecu koja su u potpunosti ovisna o svojim roditeljima. Za djecu je ovo stresno iskustvo često popraćeno osjećajima tuge, straha, nesigurnosti, tjeskobe, bespomoćnosti, ljutnje, zbunjenosti, osjećaja krivnje, preuzimanja odgovornosti za sukobe roditelja, te pojavom konflikta lojalnosti. Prema Herbertovim navodima iz 1996. godine, razvod se nalazi na drugom mjestu među 43 potencijalno traumatična događaja prema Skali socijalne prilagodbe koju su razvili Holmes i Rahe 1967. godine.

Razvod je proces koji predstavlja bolno iskustvo za svakog člana obitelji, a posebno za dijete. Ovaj proces donosi promjene koje dijete ne razumije, smanjujući predvidljivost i stabilnost njegove okoline. U mnogim slučajevima razvod traje godinama, tijekom kojih se javljaju neizvjesnosti i razni izazovi. Proces obično počinje svađama ili sukobima prije samog razvoda, nastavlja se pravnim postupkom razvoda, a sukobi i svađe mogu se nastaviti i nakon njega (Jukić Lušić, 2007). Iako je razvod izuzetno stresan događaj, važno je napomenuti da ga svi ne doživljavaju na isti način. Nekima može predstavljati fazu u životu koju prolaze sami, bez podrške i prihoda, dok za druge može značiti prekid disfunkcionalnog odnosa i početak nove, bolje faze u životu, kako za njih same, tako i za djecu.

Prema Čl. 50. Obiteljskog zakona, razvod braka tužbom može zahtijevati jedan supružnik ili oboje putem prijedloga za sporazumni razvod. Pravo na podnošenje tužbe ima čak i osoba koja nije poslovno sposobna u dijelu osobnih stanja. Međutim, muž nema pravo na tužbu ako je njegova supruga trudna, sve dok dijete ne napuni godinu dana. Prema čl. 51. Obiteljskog zakona, sud će razvesti brak u slučajevima kada oba bračna druga predlažu razvod (sporazumni razvod), ako su bračni odnosi teško i trajno poremećeni ili ako je od prestanka bračne zajednice proteklo godinu ili više dana. Nadalje, prema Čl. 52. Obiteljskog zakona, bračni drugovi moraju se sporazumjeti oko pravnih posljedica razvoda braka – mjestu stanovanja djeteta, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom, uzdržavanju djeteta, uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova i uzdržavanju bračnog druga. Sporazum oko navedenih pravnih posljedica sastavni je dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Ukoliko bračni drugovi imaju maloljetno dijete, članak 53. Obiteljskog zakona obvezuje ih da prije pokretanja sudskog postupka radi razvoda braka moraju sudjelovati u obaveznom savjetovanju. Prema članku 379.

Obiteljskog zakona, tužitelj je dužan uz tužbu dostaviti izvješće o obaveznom savjetovanju ne starije od 6 mjeseci. Ukoliko izvješće o obaveznom savjetovanju nije podneseno uz tužbu ni u roku od osam dana, smatra se da je tužba radi razvoda braka povučena.

U brakorazvodnoj parnici, sud donosi odluke o razvodu braka, skrbništvu nad djecom, visini alimentacije te o susretima i druženju djeteta s drugim roditeljem. Kada je u pitanju skrbništvo nad djecom, sud često traži mišljenje Hrvatskog zavoda za socijalni rad kako bi utvrdio što je u najboljem interesu djeteta. Odluka o visini alimentacije temelji se na godišnjem podatku Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, koji se objavljuje u travnju u Narodnim novinama i odnosi se na minimalni iznos alimentacije za dijete koje živi s drugim roditeljem.

U svim pitanjima i odlukama koje se odnose na djecu, sud se vodi odredbama Međunarodne konvencije o pravima djeteta, usvojene 20. studenog 1989. Rasprava o raspodjeli imovine odvija se također na sudu, ali u odvojenom postupku (Lüpkes, 2010).

_____ <small>(Ime i prezime supružnika koji podnosi/te zahtjev)</small>		Prostor za prijamni pečat:
_____ <small>(Adresa prebivališta prvog upisanog supružnika)</small>		
Zahtjev za POKRETANJE POSTUPKA POSREDOVANJA PRIJE RAZVODA BRAKA		
Molimo da odgovorite na sva pitanja u obrascu koja se odnose na Vas i članove Vaše obitelji, te da dostavite sve dokumente koje tražimo, a što je nužno kako bi se pravilno proveo postupak.		
OSOBNI PODACI SUPRUŽNIKA		
	ŽENA	MUŽ
Ime i prezime		
Ime oca i majke		
Datum i mjesto rođenja		
Državljanstvo		
Stupanj obrazovanja i zanimanje		
Radni status i mjesto zaposlenja		
Adresa prijavljenog prebivališta (ulica, broj, poštanski broj, mjesto)		
Adresa trenutnog boravišta, ako se razlikuje od prebivališta (ulica, broj, poštanski broj, mjesto)		
Broj telefona		
Podaci o zajedničkoj malodobnoj djeci (ime i prezime i datum rođenja)		

Slika 1. Zahtjev za pokretanje postupka posredovanja prije razvoda braka

Izvor: <https://www.czss-ck.hr/userfiles/downloads/obraci%20-%20zahtjevi/ZAHTJEV%20ZA%20POSREDOVANJE%20%20PRIJE%20RAZVODA%20BRAKA.doc>

3.1. Pravne posljedice

Prestanak postojanja bračne zajednice nosi pravne posljedice s obzirom na osobne odnose, podjelu imovine, maloljetnu djecu i obvezu plaćanja uzdržavanja.

Prestankom postojanja bračne zajednice, prema Obiteljskom zakonu (čl.30.-33.) prestaju i osobna prava i dužnosti bračnih partnera.

Bračna stečevina može se raspodijeliti sporazumno ili sudski u izvanparničnom postupku, no često se događa da osobe koje su u postupku razvoda braka ne razlikuju stvari i prava koja ulaze u bračnu stečevinu odnosno u vlastitu imovinu jednog (ili drugog) bračnog druga. Ukoliko se bračna stečevina ne uspije podijeliti sporazumno, tada se na podjelu iste primjenjuju odredbe Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Zakona o obveznim odnosima, Zakona o zemljišnim knjigama, Zakona o trgovačkim društvima, Ovršnog zakona i Zakona o parničnom postupku (European Justice, 2024).

Ukoliko bračni partneri imaju maloljetnu djecu, pravne posljedice koje se odnose na njih vezane su uz pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati nakon prestanka braka, ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem s kojim neće stanovati, uzdržavanje djeteta, način ostvarivanja ostalih sadržaja roditeljske skrbi (zastupanje djeteta, sklapanje pravnih poslova, upravljanje i raspolaganje imovinom djeteta, školovanje i zdravlje djeteta itd.), navedeno je na mrežnoj stranici European justice. Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditelji se mogu sporazumno dogovoriti o navedenim pitanjima, dok u suprotnome, o tim pitanjima odluku donosi sud po službenoj dužnosti u parničnom postupku razvoda braka pokrenutog tužbom.

Obiteljski zakon propisuje i mogućnost da jedan bračni drug podnese zahtjev za uzdržavanje do zaključenja brakorazvodne parnice za vrijeme trajanja iste ili retrogradno u vremenskom periodu od 6 mjeseci. Bračni drug može tražiti uzdržavanje ako nema dovoljno sredstava za život, ne može ih dobiti iz svoje imovine i nije sposoban raditi ili se zaposliti. S druge strane, bračni drug od kojeg se traži uzdržavanje mora imati dovoljno sredstava i mogućnosti da ispuni tu obvezu.

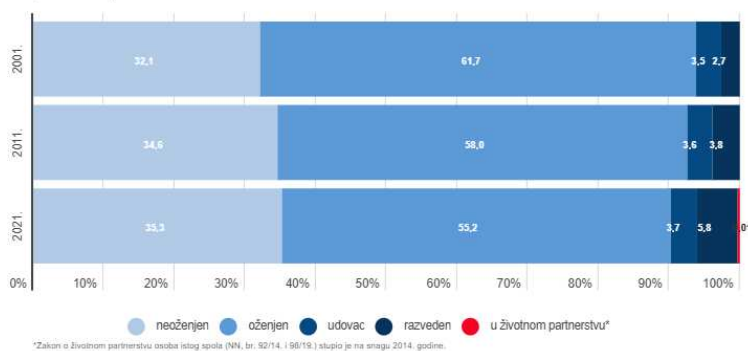
3.2. Statistički podaci u Republici Hrvatskoj

Godine 1985. u Republici Hrvatskoj bilo je 17,4 razvoda na 100 sklopljenih brakova. Do 2001. i 2002. godine taj broj je porastao na 22 razvoda na 100 sklopljenih brakova. Kao i u ostalim zemljama koje su promatrane, stopa razvoda u Republici Hrvatskoj varira ovisno o različitim čimbenicima. Na primjer, u većim gradovima stopa razvoda je viša nego u manjim gradovima, a također se razlikuje ovisno o županiji. (Čudina Obradović, Obradović 2006).

Prema podacima dostupnim na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku, uspoređujući popise stanovništva iz 2001., 2011. i 2011. vidljivo je kako i kod muškaraca i kod žena dolazi do povećanja broja razvoda braka.

Obiteljska struktura se mijenja, a razlike između žena i muškaraca u jednoroditeljskim obiteljima postaju očitije tijekom razvoda braka. Muškarci u jednoroditeljskim obiteljima često se osjećaju nevidljivima u društvu, za razliku od žena koje ne doživljavaju isti tretman. Ova situacija uzrokuje da se muškarci osjećaju usamljenima i izoliranima. Društvo je sklonije podržavati žene u jednoroditeljskim obiteljima nego muškarce, jer majke često imaju prednost kada se odlučuje o tome kod koga će djeca živjeti nakon razvoda. Međutim, muškarci su dijelom odgovorni za svoju situaciju jer se oko 60% muškaraca tijekom razvoda slaže da dijete ostane s majkom, navode Raboteg-Šarić, Pećnik i Josipović (2003).

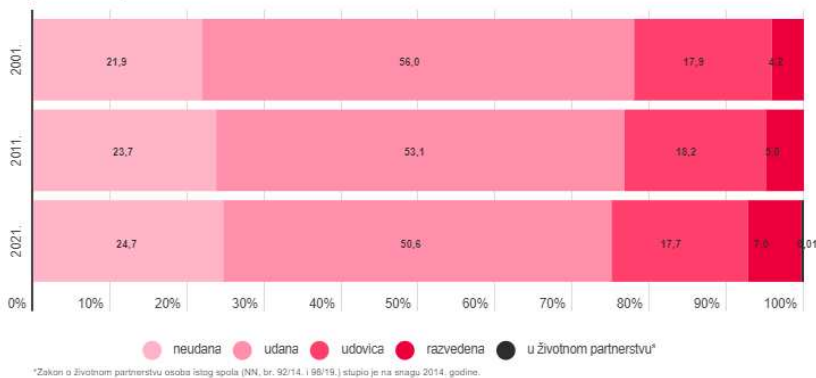
Stanovništvo staro 15 i više godina prema zakonskome bračnom stanju - muškarci, Popisi 2001., 2011. i 2021.

Slika 2. Grafički prikaz povećanja broja razvoda kod muškaraca

Izvor: <https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610>

Stanovništvo staro 15 i više godina prema zakonskome bračnom stanju - žene, Popisi 2001., 2011. i 2021.

Slika 3. Grafički prikaz povećanja broja razvoda kod žena

Izvor: <https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610>

3.3. Uzroci

Iako je uzroke razvoda braka često teško ustanoviti, Štifer i Mihalj (2006) navode da su rezultati istraživanja koje su 1999. godine proveli Wolcot i Hughes ukazali kako najveći dio ispitanika kao uzrok razvoda braka navodi inkompatibilnost tj. Nerješive razlike u interesima i životnim ciljevima. U istom istraživanju, kao uzroci razvoda braka supružnika navode se i problemi u komunikaciji te preljub, te se upravo navedeni uzroci smatraju glavnim uzrocima razvoda braka. Još je jedan od čestih uzroka razvoda braka i nasilno ponašanje supružnika, međutim, kod ovog je uzroka uočena statistički značajna razlika jer većinom žene isti navode kao glavni razlog razvoda braka. Ista je pojava primijećena i kod zlouporabe alkohola/droga kao uzroka razvoda braka.

2006. godine de Graaf i Kalmijn u Nizozemskoj provode istraživanje koje proučava promjene uzroka razvoda braka kroz vrijeme. Istraživači dolaze do zanimljivog zaključka kako se nevjera, nasilje i ovisnost s vremenom sve manje navode kao uzrok rastave braka, a sve se češće navode inkompatibilnost i problemi emocionalne prirode (Štifer, Mihalj, 2016).

3.4. Etape

Kako razvod braka najčešće nije odluka koju bračni partner(i) donose preko noći, 1992. godine Simon Duck izrađuje klasifikaciju etapa razvoda braka (Ćudina-Obradović i Obradović, 2006). Kroz ove etape bračni partneri prolaze od trenutaka kada su (bili) sretni u braku do trenutka kada dolaze do zaključka da je najbolje da se razvedu.

Prva etapa je emocionalni raskid u kojem dolazi do sve rjeđe komunikacije između partnera te emocionalnog udaljavanja, najčešće jednog od njih.

U drugoj etapi koju Duck naziva intrapsihička etapa partner koji se emocionalno udaljio i ohladio počinje obraćati pažnju na negativne strane svog partnera. Često ga smetaju partnerovi postupci i radnje, pa čak i ono što ga prije nije smetalo te se ljudima iz okoline počinje žaliti na partnerovo ponašanje.

Kroz treću etapu, nazvanu dijadna ili bračna etapa, i drugi partner (onaj koji je kritiziran) počinje uviđati promjene i traži objašnjenje za nastanak istih. U ovoj etapi moguće je održati brak, što je jedan od ishoda, ukoliko oba partnera nađu kompromisno rješenje koje je optimalno za obje strane. Ukoliko se rasprave samo pogoršavaju i postaju učestalije, slijedi iduća etapa u razvodu braka.

Društvena etapa se događa kada onaj partner koji nije zadovoljan u odnosu obavještava ljude iz okoline da postoje određene poteškoće u braku te da postoji šansa da se razvedu. U ovoj etapi, rodbina i prijatelji često zauzimaju strane, jednako kao i obitelji oba partnera.

Posljednja se etapa naziva bračnim sprovodom, a događa se kada jedan ili oba partnera donesu konačnu odluku o razvodu braka.

3.5. Podjela razvoda prema konfliktnosti

Bujan Flander i Roje Đapić (2020) spominju Johnstona i Campbella te Marshacka koji razvode braka prema uspješnosti komunikacije dijele u 3 kategorije.

Kod prijateljskog razvoda braka, bivši supružnici imaju topao, prijateljski odnos u kojem komunikacija i dogovori prolaze bez (većih) teškoća. Iako više ne postoji romantičan odnos, nakon ovakvog razvoda braka bivši supružnici se druže i provode zajedno vrijeme s djetetom.

U situaciji kada je razvod kao sklapanje posla, bivši supružnici ne pokazuju bliskost jedan prema drugome, ali ni ne postoje zamjerke te ne dolazi do sukoba. Zbog takvog odnosa, njihovi se dogovori promatraju kao i dogovori na poslovnim sastancima – nema topline, no oni su korektni i transparentni.

Visokokonfliktni razvod je kategorija razvoda braka koja se smatra najštetnijom za dijete zato što svađe između bivših partnera ne prestaju i opetovano se ponavljaju, a dijete se nalazi u središtu njihova sukoba.

4. Utjecaj razvoda braka na dijete

„Razvod braka roditelja ubraja se u jedno od najstresnijih iskustava koja djeca mogu doživjeti“ (Buljan Flander, Roje Đapić, 2020).

Autorice Bujan Flander i Roje Đapić (2020) navode kako brojni stručnjaci čiji je rad vezan uz djecu i mlade uočavaju da kod djece rastavljenih roditelja postoje razlike kod promatranja određenih obilježja naspram djece iz obitelji u kojoj dijete živi s oba roditelja. Ponekada je moguće primijetiti teškoće u ponašanju, emocionalnom i socijalnom razvoju, zdravstvene ili akademske teškoće.

Također, osvrću se i na istraživanja u kojem istraživači Amato, Sobolewski i suradnici dolaze do zaključka kako djeca rastavljenih roditelja čak i u odrasloj dobi mogu imati akademske teškoće, ali i lošije odnose s roditeljima te zbog ranih iskustava mogu imati više problema u vlastitim ljubavnim odnosima koji se češće završavaju prekidom ili razvodom.

Bujan Flander i Roje Đapić (2020) navode i kako je prvobitno bilo smatrano da je ostanak u lošem ili nezadovoljavajućem braku bolji za djecu nego razvod, međutim praksa je pokazala kako djeca iz disfunkcionalnih obitelji imaju veće posljedice nego djeca razvedenih roditelja. Sam čin razvoda braka nije toliko štetan po dijete koliko je štetno sukobljavanje roditelja prije ili nakon razvoda, posebice kod visokokonfliktnih razvoda braka.

Iako je razgovor s djecom o razvodu braka neugodan, Beyer i Winchester (2016) tvrde da je razgovor o razvodu braka jedan od najbitnijih u djetetovom životu te da će uvijek pamtiti kako, gdje i što im je rečeno o kraju braka roditelja.

Stoga je izuzetno važno iskreno i otvoreno razgovarati s djecom, koristeći jezik prilagođen njihovoj dobi. Beyer i Winchester (2006) naglašavaju da roditelji imaju ključan utjecaj na to kako će se djeca nositi s razvodom. Ako su roditelji iskreni i otvoreni, djeca će se osjećati sigurno, važno i uvjereno da će ih roditelji voljeti unatoč razvodu. Mnogi roditelji izbjegavaju razgovarati s djecom o razvodu, misleći da ih tako štite, ali odgađanje razgovora može djeci nanijeti više štete nego koristi. Wallerstein i Blakeslee (2006) također navode da, iako djeci neće biti lako čuti vijest o razvodu, važno im je znati da mogu računati na roditelje koji će se brinuti o njihovoj dobrobiti.

Iako ne postoji lagan način na koji je djeci moguće priopćiti vijest o razvodu braka, Beyer i Winchester (2006) navode nekoliko općenitih savjeta kako da roditelji djeci objasne situaciju koja se događa.

- Vrijeme i mjesto:

Roditelji trebaju pokušati naći trenutak kada su svi mirni i opušteni, bez žurbe ili distrakcija. Idealno bi bilo da to nije neposredno prije spavanja ili kad dijete/djeca imaju važne školske obaveze.

Potrebno je odabrati privatno i udobno mjesto, poput dnevne sobe ili blagovaonice, gdje se dijete/djeca osjećaju sigurno i zaštićeno.

Bez obzira na to što i njima razvod pada teško, roditelji bi trebali zajedno razgovarati sa svojim djetetom/djecom. Oba roditelja bi trebala razgovarati s djetetom/djecom kako bi pokazali da i dalje zajednički djeluju u interesu djece. Ukoliko to nije moguće, roditelj koji obavlja razgovor s djetetom/djecom ne smije okrivljavati drugog roditelja za razvod.

Ukoliko imaju više djece, poželjno je da razgovaraju sa svom djecom istovremeno kako se nitko ne bi osjećao izopćenim ili manje važnim.

- Iskrenost i jasnoća:

Objašnjenje situacije potrebno je prilagoditi dobi djeteta/djece. Osim što je potrebno djeci objasniti što se događa, potrebno im je objasniti i kako će to utjecati na njih. Za mlađu djecu koriste se jednostavne rečenice i konkretni primjeri, dok se starijoj djeci može pružiti više informacija i detalja.

Lažna obećanja ili skrivanje činjenica nisu poželjni kod razgovora o razvodu braka, ali također nema potrebe ulaziti u sve detalje koji bi mogli previše uznemiriti dijete/djecu.

- Naglasak da dijete/djeca nije/nisu kriva:

Djeca u većini slučajeva krive sebe za razvod roditelja. Potrebno im je objasniti da razvod nije njihova krivica i da su odluke koje su roditelji donijeli izvan njihove kontrole.

- Uvjeravanje u roditeljsku ljubav:

Djeci je potrebno pokazati da ljubav roditelja prema njima nije pogođena razvodom, jer iako više ne vole jedan drugoga, oboje i dalje vole svoje dijete/djecu. Djetetu/djeci potrebno je često ponavljati da će ih oba roditelja nastaviti voljeti i brinuti se o njima.

- Spremnost na njihova pitanja:

Dijete/djecu treba potaknuti da postavljaju pitanja, a roditelji trebaju biti spremni odgovarati iskreno. U slučaju da roditelj ne zna odgovor, djetetu/djeci bi to trebalo iskreno reći.

Isto tako, dijete/djecu je potrebno upitati što žele znati kako ne bi stvorili krivu percepciju o tome što rastava jest i brinuli nepotrebno.

- Slušanje, promatranje, emocionalna dostupnost i sigurnost

Tijekom razgovora potrebno je obratiti pozornost na ono što djeca čuju i vide. Neka djeca tokom razgovora pokazuju emocije, pri čemu ih je potrebno saslušati i prihvatiti ono što osjećaju. Roditelji trebaju biti spremni na različite emocije – tugu, ljutnju, zbunjenost. Pažljivo slušanje, priznavanje i validacija dječjih osjećaja može im pomoći da se osjećaju shvaćeno i podržano.

Također, potrebno je objasniti koje će se stvari u njihovom životu ostati iste, kao što su škola, prijatelji, hobiji i aktivnosti, ali i informirati ih o tome gdje i s kime će živjeti, no i raspored boravka kod drugog roditelja. Rutina pomaže djeci da se osjećaju sigurnije.

- Stručna pomoć

Ako roditelji primijete da se dijete/djeca teško nose s razvodom, nije potrebno oklijevati potražiti pomoć stručnjaka poput dječjeg psihologa ili terapeuta koji imaju iskustva u radu s djecom čiji se roditelji razvode.

Ovi savjeti mogu pomoći roditeljima da djetetu/djeci pruže potrebnu podršku i sigurnost tijekom teškog perioda razvoda, omogućujući im da se lakše prilagode promjenama i očuvaju osjećaj stabilnosti i ljubavi.

4.1. Reakcije djeteta na razvod braka

Reakcije djeteta na razvod braka variraju ovisno o stupnju razvoja djeteta, što je povezano s njegovom dobi. Wallerstein i Blakeslee (2006) smatraju da su te reakcije povezane s psihološkim stupnjevima razvoja djece, ali razvod može prekinuti njihov napredak zbog stresa koji se događa kod kuće. Jedan od fenomena koji se spominje je da djeca pred pubertetom, zbog razvoda, ponekad prerano sazriju i ne prođu kroz sve razvojne faze. Prema Rodriguezu (2008), ne doživljava svako dijete probleme u razvoju zbog života s jednim roditeljem. Nasuprot tome, Wallerstein i Blakeslee (2006) naglašavaju da postoje spolne razlike, pri čemu dječaci koji prolaze kroz razvod roditelja češće imaju poteškoća u savladavanju školskog gradiva.

Djeca do tri godine starosti imaju ograničenu sposobnost razumijevanja složenih promjena poput razvoda roditelja. Međutim, oni su vrlo osjetljivi na emocionalne tonove i promjene u svojoj okolini. Oslanjaju se na stabilnost i dosljednost svojih roditelja kako bi se osjećala sigurno. Pružanjem ljubavi, pažnje i stabilnosti, roditelji mogu pomoći svojoj djeci da se lakše prilagode promjenama uzrokovanim razvodom. S obzirom na navedeno, Wallerstein i

Blakeslee (2006) navode da su doživljaji do treće godine djetetova života temelj toga kako će doživljavati ljude u budućnosti. Unatoč ograničenom korištenju govora, djeca u ovoj dobi osjećaju napetost koja vlada u njihovom okruženju, pa tako, ukoliko dijete ove dobi prisustvuje svađi roditelja, ono će se uznemiriti i plakati kako bi iskazalo svoje osjećaje – tjeskobu, strah, ljutnju i slično. Autori Wallerstein i Blakeslee (2006) navode i kako reakcija na razvod braka roditelja kod djeteta ove dobi ovisi o njegovu temperamentu – kod djece koja imaju laki temperament pojavit će se blagi znakovi uznemirenosti, dok se kod djece koja imaju težak temperament mogu javiti i zastoji u razvoju kao reakcija na razvod roditelja.

Kod djece u dobi od tri do pet godina za vrijeme razvoda braka mogu se poljuljati usvojene navike, a prva reakcija koja se javlja kod djece te dobi je strah. Kada prestanu živjeti s jednim od roditelja, djeca se osjećaju ostavljeno te se u ovoj dobi kod djece može pojaviti osjećaj krivnje zbog razvoda braka roditelja. Zbog osjećaja krivnje straha, djeca ove dobi konstantno se boje da bi ih i drugi roditelj mogao napustiti jer zbog razvijenosti njihova mozga nisu sposobna shvatiti da razvod ne znači trajno napuštanje vlastitog djeteta (Wallerstein i Blakeslee, 2006).

U dobi od šest do osam godina, djeca prema Wallersteinu i Blakesleeu (2006) žive u dva svijeta – jedan svijet označava život kod kuće, a drugi suživot s prijateljima u vrtiću ili školi. Iako su roditelji i dalje najvažnije osobe djetetu, ono ih više ne vidi kao superjunake, no bez obzira na to, dijete i dalje može kriviti sebe za razvod braka roditelja. Posljedica razvoda na dijete ove dobi može se manifestirati kroz nesigurnost u prijateljskim odnosima, ali se i dijete može vratiti na razvojni stupanj djeteta mlađe kronološke dobi (primjerice, može početi ponovno mokriti u krevet). Isto tako, kao posljedica se može javiti i popuštanje u školi (Wallerstein i Blakeslee, 2006).

U razdoblju predpuberteta, odnosno u dobi od devet i deset godina djeca se sve više zbližavaju s vršnjacima. U ovoj su dobi djeca sposobna prepoznati koji je od roditelja nešto skrivio, ali i da svađe i sukobi među roditeljima mogu dovesti do razvoda braka. Reakcija na razvod je i dalje strah, no ne od napuštanja, već strah od promjena koje slijede. Često se kao obrambeni mehanizam javlja bijes (Wallerstein i Blakeslee, 2006). Taj bijes može biti usmjeren na prijatelje, no time dijete iskazuje ljutnju prema roditeljima. Također, nakon razvoda, moguće je da se dijete zajedno s jednim od roditelja uroti protiv drugog roditelja. Češće se događa da se dijete uroti s roditeljem s kojim živi. S druge strane, bez obzira na ljutnju koju osjeća prema roditeljima, dijete može prema njima postati vrlo empatično i brižno, te se truditi da ih dodatno ne povrjeđuje.

U dobi od jedanaest do trinaest godina, reakcije na razvod roditelja mogu biti vrlo nepredvidive. Wallerstein i Blakeslee (2006) smatraju da je u ovoj dobi najopasnije da dijete prolazi kroz razvod. Iako zasigurno na neki način razvod pogađa dijete, ono u ovoj dobi često ne pokazuje osjećaje te zbog toga poriče da se nešto dogodilo. Kako dijete ove dobi često ne pokazuje zabrinutost zbog razvoda, moguće da se krene buntovno ponašati. Upravo ove krajnosti u kojima ili ne priznaju da se razvod dogodio ili svoju zabrinutost prikazuju kroz rizične i buntovne postupke pobliže prikazuju koliko raznolike mogu biti reakcije na razvod.

Kroz tinejdžersko doba odnosno od četrnaeste do sedamnaeste godine djeca često nisu iznenađena razvodom roditelja jer i sami uviđaju kakva je situacija između roditelja. Kako su zaokupljeni vlastitim ljubavnim problemima i prijateljstvima, često izostaju reakcije na razvod roditelja, iako su pogođeni time. U ovoj dobi, djeca mogu uvelike pomoći roditeljima kroz podjelu kućanskih poslova i emocionalnu potporu, međutim, moguće je i da odu u drugi, negativniji pravac u vidu buntovništva i rizičnog ponašanja, baš kao i djeca mlađe dobi. Wallerstein i Blakeslee (2006) napominju da istraživanja pokazuju kako djeca rastavljenih roditelja češće završe u riziku od socijalne isključenosti zbog konzumacije alkohola, zlouporabe droga, češćeg markiranja s nastave, ali i neželjenih trudnoća. Upravo iz ovih razloga, važno je da roditelji i dalje sudjeluju u odgoju svog djeteta i nastave sudjelovati u njegovom životu, bez obzira na to koliko su djeca odrasla i koliko toga shvaćaju.

„Sve je više roditelja koji čekaju da im djeca napune osamaest godina ili da odrastu kako bi se razveli“ (Wallerstein i Blakeslee, 2006). Iako roditelji smatraju da je dijete premalo kako bi prolazilo kroz njihov razvod, ostanak u disfunkcionalnom braku može oštetiti dijete možda ik više nego razvod. Iako dijete ima osamnaest ili više godina, može imati snažnu reakciju na razvod.

5. Emocionalne reakcije djece i faze nakon razvoda

U većini slučajeva, djeca prolaze kroz pet faza prilikom razvoda roditelja. Ove faze počinju trenutkom kada dijete shvati da će se roditelji razdvojiti i traju sve do konačnog prihvatanja razvoda. Čavorić-Gabor (2007) navodi ove faze kao negiranje, ljutnju, nagodbu, depresiju i prihvatanje.

Iako reakcija na razvod može varirati ovisno o brojnim čimbenicima, djeca koja prolaze kroz razvod roditelja često doživljavaju osnovne emocionalne promjene. Najčešća i početna emocionalna reakcija je šok. Djeca, iako svjesna napete situacije između roditelja, teško mogu vjerovati da će se razvod zaista dogoditi. Nakon početnog šoka, djeca obično doživljavaju ljutnju i bijes zbog odluke roditelja. Važno je omogućiti djetetu da izrazi svoju ljutnju kako bi se izbjegla pretvorba u agresiju. Čavorić-Gabor (2007) naglašava da agresivno ponašanje može proizaći iz straha od napuštanja, usamljenosti i odbačenosti.

S vremenom, dijete može osjetiti olakšanje, praćeno osjećajima tuge, ljutnje, zabrinutosti i krivnje, posebno ako je prošlo kroz visoko konfliktni razvod ili je živjelo u neugodnom obiteljskom okruženju. Kada dijete shvati da je novo razdoblje zapravo ugodnije i sretnije, često će osjećati zahvalnost prema roditeljima što nisu ostali zajedno.

6. Obiteljski odnosi nakon razvoda

Pitanje utjecaja partnerskih odnosa na dobrobit djece je od posebne važnosti. Kvalitetni partnerski odnosi pozitivno utječu na djecu i njihov razvoj, dok loši odnosi između partnera negativno djeluju na djecu i njihov razvoj. Svaki roditelj pojedinačno, kao i njihov međusobni odnos, imaju dugotrajan i značajan utjecaj na djecu.

Prema istraživanjima Schaiea i Willisa (2001.), parovi s manje usklađenim stavovima i vrijednostima o podizanju djece imali su veću vjerojatnost za razvod. Važno je naglasiti da bračni sukobi obično proizlaze iz postojećih komunikacijskih problema u braku, a ne zbog djece. Također, danas se govori o dva različita subjektivna doživljaja roditeljstva - majčinstvu i očinstvu (Čudina Obradović, Obradović, 2003). Prije dvadesetak godina, roditeljstvo se uglavnom povezivalo s majčinstvom, a istraživanja su se fokusirala na majke. Iako su istraživanja o majčinstvu isticala važnost očeva zbog njihovog utjecaja na majku, sve se više prepoznaje i neovisan utjecaj očeva na djetetov razvoj. Nakon razvoda, obiteljski odnosi često prolaze kroz značajne promjene i mogu varirati ovisno o specifičnim okolnostima svake obitelji. Iako obiteljski odnosi nakon razvoda mogu biti kompleksni i raznoliki, ali važno je da roditelji nastoje prioritzirati dobrobit djece i raditi na stvaranju sigurnog i podržavajućeg okruženja za njihov rast i razvoj.

Postoji nekoliko uobičajenih obrazaca obiteljskih odnosa nakon razvoda:

- Suradnja i kooperacija
U nekim slučajevima, roditelji uspijevaju održati pozitivan i suradnički odnos radi dobrobiti djece. Ovakav pristup uključuje redovitu komunikaciju, zajedničko donošenje odluka o djetetu i poštovanje roditeljskih uloga.
- Konfliktni odnosi
U drugim situacijama, obiteljski odnosi nakon razvoda mogu biti obilježeni visokim razinama konflikta između bivših supružnika. Ovo može otežati suradnju u vezi s odgojem djeteta i stvoriti emocionalne izazove za djecu.
- Minimalni kontakt
U nekim slučajevima, roditelji mogu odlučiti ograničiti kontakt i komunikaciju nakon razvoda. To može rezultirati smanjenom suradnjom u odgoju djeteta i ograničenim emocionalnim vezama između djeteta i jednog od roditelja.

- Jednoroditeljsko roditeljstvo

U situacijama kada jedan roditelj preuzima glavnu odgovornost za odgoj djeteta, obiteljski odnosi mogu biti oblikovani uglavnom kroz taj roditeljski odnos. Ovo može stvoriti izazove, ali i prilike za dublje povezivanje između djeteta i jednog roditelja.

- Rekonfiguracija obitelji

U nekim slučajevima, roditelji mogu stvoriti nove obiteljske dinamike nakon razvoda, uključujući nove partnere ili braću i sestre iz drugih veza. Ovo može dodatno složiti obiteljske odnose, ali također može pružiti podršku i nove perspektive za djecu.

6.1. Partnerski odnosi nakon razvoda

Nakon razvoda braka, partnerski odnosi između bivših supružnika mogu biti vrlo različiti i složeni. Ti odnosi ovise o mnogim faktorima, uključujući razloge razvoda, povijest odnosa, emocionalnu dinamiku i potrebe oba partnera. Bitno je napomenuti da ne postoji jedinstveni obrazac ili model partnerskih odnosa nakon razvoda, već se oni mogu razvijati na različite načine, ovisno o individualnim okolnostima i dinamici odnosa.

Važno je da bivši supružnici budu otvoreni za komunikaciju, razumijevanje i prilagodbu kako bi se nosili s promjenama i izazovima koji dolaze s razvodom. Neki odnosi mogu ostati prijateljski i suradni, dok drugi mogu biti obilježeni konfliktima i emocionalnom napetošću. Također, važno je uzeti u obzir prisutnost djece i raditi na održavanju zdravog i podržavajućeg okruženja za njihov rast i razvoj.

U konačnici, partnerski odnosi nakon razvoda su individualni i kompleksni, te se razvijaju na temelju interakcija i događaja koji se odvijaju nakon prestanka bračne veze. Svaki obrazac partnerskih odnosa nakon razvoda ima svoje specifične karakteristike i izazove, a dinamika će ovisiti o individualnim okolnostima i dinamici odnosa između bivših supružnika. Važno je da bivši supružnici budu otvoreni za prilagodbu i komunikaciju kako bi pronašli rješenja koja odgovaraju njihovoj novoj situaciji.

Ako bivši supružnici uspiju održati pozitivan odnos suradnje i poštovanja, to može rezultirati funkcionalnim partnerskim odnosima nakon razvoda. Ova suradnja može biti posebno važna ako postoje djeca, jer omogućuje roditeljima da zajedno rade na njihovoj dobrobiti.

Neki bivši supružnici mogu odlučiti zadržati prijateljski odnos nakon razvoda, bez obzira na prestanak romantične veze. Ovo može biti moguće ako postoji osnova međusobnog poštovanja i podrške, što omogućuje prijateljski odnos nakon prekida.

U nekim slučajevima, bivši supružnici mogu odlučiti ograničiti kontakt nakon razvoda, posebno ako je prethodna veza bila obilježena konfliktima ili emocionalnim teškoćama. Ovo može rezultirati smanjenom komunikacijom i manje bliskim odnosima.

Ako bivši supružnici imaju zajedničku skrb o djeci, odnosi nakon razvoda često će biti usmjereni na suradnju radi dobrobiti djece. Ovo može uključivati redovitu komunikaciju i suradnju u donošenju odluka o odgoju i skrbi.

U rijetkim slučajevima, bivši supružnici mogu odlučiti ponovno uspostaviti romantične ili intimne odnose nakon razvoda. Ovo može biti izazovno, ali i donijeti sreću ako su oba partnera spremna na to i ako su prethodni problemi uspješno riješeni.

6.2. Suroditeljstvo

J. Belsky je naglasio značaj subjektivnog doživljaja roditeljstva za razvoj djeteta, ističući da kompetentno roditeljstvo, koje je osjetljivo na djetetove mogućnosti i razvojne zadatke, doprinosi razvoju emocionalne sigurnosti, nezavisnosti, socijalne kompetencije i intelektualnih postignuća djeteta (Cummings i Cummings, 2002).

Kvalitetan, stabilan i suradnički odnos između roditelja nakon razvoda smatra se idealnim modelom roditeljstva. Ovaj koncept, poznat kao suroditeljstvo, obuhvaća zajedničku brigu o dobrobiti djeteta, prema društvenim normama ili međusobnom dogovoru. Suroditeljstvo nije ograničeno samo na razvedene parove; može se odnositi na bračne, izvanbračne parove, kao i na osobe koje nikada nisu bile u romantičnoj vezi. Na primjer, maloljetne majke često dijele suroditeljsku odgovornost s vlastitim majkama. U nekim kulturama, odgoj djeteta se smatra zajedničkom odgovornošću cijele zajednice (Egeren i Hawkins, 2004).

Unutar bračnih zajednica, suroditeljstvo se definira kao roditeljska percepcija o usklađenosti djelovanja drugog roditelja s vlastitim roditeljskim postupcima prema djetetu (Egeren i Hawkins, 2004). Zbog mogućih nestabilnosti odnosa između roditelja nakon razvoda, suroditeljstvo često postaje predmet istraživanja. U kontekstu razvoda, suroditeljstvo podrazumijeva spremnost i sposobnost oba roditelja da surađuju i komuniciraju kako bi zajednički dijelili odgovornosti te ravnopravno sudjelovali u odgoju i skrbi za djecu (Sobolewski i King, 2005).

Percepcije o ulogama majke i oca u suroditeljstvu često se razlikuju. Očevi su često viđeni kao potencijalna prepreka suroditeljstvu zbog manjeg angažmana u roditeljstvu, osobito ako ne žive

s djecom nakon razvoda. Sobolewski i King (2005) analizirali su podatke iz "National Survey of Families and Households" u SAD-u, fokusirajući se na suroditeljstvo očeva koji ne žive s djecom i njihove odnose s djecom nakon razvoda. Istraživanje je uključivalo majčine iskaze o suroditeljskom odnosu te izvještaje djece o tri aspekta odnosa s ocem: kontakt, kvaliteta odnosa i očinska odgovornost za potrebe djeteta. Cilj istraživanja bio je ispitati kako suroditeljstvo i potencijalni konflikti oko odgoja djece utječu na uključenost očeva u roditeljstvo.

Rezultati su pokazali da je uspješno suroditeljstvo, pozitivno ocijenjeno od strane majki, očeva i djece, rijetko. Međutim, kada takav model funkcionira, može značajno poboljšati odnos između oca i djeteta. Očevi i djeca tada izražavaju zadovoljstvo zbog češćih kontakata. Ključna dimenzija uključenosti očeva u suroditeljstvo je zajedničko provođenje vremena i fizički kontakt. Ako roditelji uspješno surađuju nakon razvoda, otac koji nije primarni skrbnik često provodi više vremena s djetetom. To omogućuje očevima da uspostave i održe kvalitetan odnos te bolje prepoznaju i zadovolje potrebe djeteta. Doprinos oca u roditeljstvu postaje veći kada je suroditeljstvo prisutno, posebno u donošenju odluka vezanih za dijete (Sobolewski, King, 2005). U podržavajućim uvjetima, očevi mogu lako preuzeti suroditeljsku ulogu i biti aktivno uključeni u odgoj i skrb za djecu (Markham i sur., 2007). Međutim, majke često imaju problema s prihvaćanjem suroditeljske uloge. One se tradicionalno smatraju glavnim skrbnicima, što može dovesti do otpora prema uključivanju oca u zajedničko odlučivanje o djetetu (Markham i sur., 2007). Unatoč tome, majke mogu biti suradljive ako okolina koju cijene (dijete, obitelj, sud) podržava suroditeljstvo kao najbolji način brige za dijete. Iako su oba roditelja odgovorna za uspostavljanje podržavajućeg suroditeljskog odnosa, važna je majčina uloga u olakšavanju ili otežavanju očeve tranzicije u roditeljstvo nakon razvoda, posebno ako se njihovi stavovi razlikuju.

7. Ispitivanje roditeljskih odnosa nakon razvoda braka

Kako je već spomenuto, razvod braka predstavlja značajnu prekretnicu u životima svih članova obitelji, a posebno djece. Promjene koje nastaju kao rezultat razdvajanja roditelja imaju dalekosežne posljedice na emocionalnu, psihološku i socijalnu dobrobit djece. Kvaliteta roditeljskih odnosa nakon razvoda ključna je za minimiziranje negativnih učinaka ovog procesa. Upravo ti odnosi mogu značajno utjecati na način na koji se djeca prilagođavaju novonastalim okolnostima, kao i na njihov dugoročni razvoj i stabilnost.

Roditeljski odnosi nakon razvoda mogu se manifestirati kroz različite obrasce – od kontinuiranog suradničkog odnosa, preko konfliktnog suodnosa, do potpunog prekida komunikacije. Kontinuitet u suradnji roditelja često je povezan s boljom prilagodbom djece, jer im pruža osjećaj stabilnosti i sigurnosti. S druge strane, sukobi između roditelja mogu povećati stres kod djece, narušiti njihovo emocionalno stanje i utjecati na njihov akademski uspjeh i socijalne odnose.

Istraživanje roditeljskih odnosa nakon razvoda od velike je važnosti za razumijevanje dinamike ovih odnosa i njihovog utjecaja na djecu. Razumijevanje čimbenika koji doprinose uspješnoj suradnji roditelja može pomoći u razvoju programa i politika usmjerenih na podršku razvedenim obiteljima. Također, identifikacija i analiza sukoba omogućuju razvoj strategija za smanjenje napetosti i promoviranje konstruktivnih interakcija.

7.1. Problem istraživanja

Prethodno je napomenuto da roditeljstvo, posebice nakon razvoda braka, nosi mnogo izazova. Različiti oblici i obrasci roditeljskih odnosa nakon razvoda mogu otežati generalizaciju rezultata i donošenje općih zaključaka. Razvod braka zahtjeva dodatne emocionalne i psihičke napore kako bi obitelj prilagodila svoj život novonastaloj situaciji

Uz to, socioekonomski status, kulturni faktori i podrška zajednice mogu značajno utjecati na roditeljske odnose i stoga predstavljaju izazov u izolaciji varijabli. Nakon razvoda braka, roditelji koji žive s djetetom nerijetko traže financijsku, materijalnu i emocionalnu podršku od strane bliskih ljudi. Razumijevanje roditeljskih iskustava i njihove percepcije podrške iz okoline je od velike važnosti. Iz potrebe za razumijevanjem i uvidom u roditeljske odnose nakon razvoda proizlazi cilj ovog rada.

7.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati i prikazati subjektivnu percepciju roditelja o njihovom odnosu s bivšim partnerom, pomoću kvantitativne tematske analize odgovora razvedenih roditelja.

7.3. Istraživačka pitanja i hipoteze

Prema postavljenom cilju, postavljena su iduća istraživačka pitanja:

1. Kako roditelji percipiraju kvalitetu svog odnosa s bivšim partnerom nakon razvoda?
2. Postoji li razlika u percepciji odnosa s bivšim partnerom između roditelja koji imaju novog partnera i onih koji nemaju?

Također, formirane su hipoteze:

1. H1 – Roditelji koji imaju novog partnera percipirat će svoj odnos s bivšim partnerom pozitivnije nego roditelji koji nemaju novog partnera.
2. H2 – Roditelji koji imaju novog partnera percipirat će svoju komunikaciju u vezi djeteta pozitivnije nego roditelji koji nemaju novog partnera.
3. H3 – Djetetove životne okolnosti razlikuju se ovisno o tome jesu li roditelji u novoj vezi nakon razvoda braka.

8. Metoda istraživanja

Istraživanje je provedeno u razdoblju od siječnja do ožujka 2024. godine pomoću anketnog upitnika kojeg je ispunilo 103 ispitanika. U nastavku će se detaljnije opisati ispitanici, njihovi demografski podaci, metode prikupljanja podataka, metode obrade podataka te postupak prikupljanja podataka.

8.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 103 ispitanika. Sudionici su pozvani sudjelovati u istraživanju putem osobnih mreža istraživača, uključujući roditeljske grupe na društvenim mrežama, osobne kontakte i radno mjesto. U anketi je sudjelovalo 16 ispitanika čije je najmlađe dijete starije od 7 godina, te odgovori tih ispitanika nisu uzeti u obzir. Za potrebe analize rezultata ovog istraživanja uzeti su odgovori ispitanika čija su sva djeca mlađa od 7 godina, ukupno njih 87.

8.2. Demografski podaci

Najviše je sudionika u rasponu godina 36-45 (N=38), dok ih je najmanje u rasponu godina od 46 do 55 (N=7). Ukupno je sudjelovao 41 muškarac te 46 žena.

Najviše je ispitanika završilo je srednju školu (N=42), a najmanje doktorat (N=1). Ukupno 34 ispitanika ima jedno dijete, 39 ih ima ukupno dvoje djece, a 14 ih ima ukupno troje djece. U istraživanju nisu sudjelovali roditelji koji imaju više od troje djece.

U istraživanju su bili uključeni razvedeni roditelji iz svih dijelova Republike Hrvatske. Kod ispitanika koji zadovoljavaju kriterije, prosječna dob prvog djeteta je 5 godina (M = 5,86; SD = 3,65), prosječna dob drugog djeteta je 3 godine (M = 3,15; SD = 1,61), jednako kao i prosječna dob trećeg djeteta (M = 2,90; SD = 2,52).

8.3. Metode prikupljanja i obrade podataka

Za potrebe ovog rada korišten je internetski upitnik, zbog praktičnosti i lakšeg prikupljanja podataka, ali i jer omogućuje brzu i jednostavnu analizu rezultata. Roditelji su pozvani sudjelovati u istraživanju putem različitih osobnih mreža istraživača (društvene mreže, kontakti, radno mjesto). Korištena pitanja su grupirana u nekoliko kategorija – sociodemografske karakteristike, odnos s bivšim partnerom, djetetove životne okolnosti, osobno zadovoljstvo i sreća nakon razvoda, novi odnosi nakon razvoda, osoban kontakt s bivšim partnerom, komunikacija s djetetom i podrška okoline. Većina pitanja ima već ponuđene

odgovore od kojih su ispitanici trebali izabrati samo jedan, dok manji dio pitanja zahtjeva upisivanje kratkog odgovora. Upitnik sadrži ukupno 35 pitanja.

Iako su u istraživanju sudjelovali rastavljeni roditelji, uzorak koji je uključen u analizu podataka su rastavljeni roditelji djece rane i predškolske dobi. Podaci dobiveni u ovom istraživanju su prikupljeni pomoću ankete. Dakle, u anketi se prikupljaju kvantitativni podaci, a za prikupljanje tih podataka, u ovoj su se anketi koristile nominalna ljestvica, ordinalna ljestvica i intervalna ljestvica, točnije Likertova skala za pitanja koja zahtijevaju subjektivnu procjenu ispitanika.

Diplomski rad je rezultat sustavnog proučavanja dostupne i znanstvene literature, internetskih izvora te predstavlja sistematizaciju odgovarajuće građe. U ovom diplomskom radu, za opisivanje i definiranje pojmova korištene su u odgovarajućim kombinacijama, slijedeće znanstvene metode: analiza i sinteza, deskriptivna i deduktivna metoda, grafička metoda te metoda generalizacije i konkretizacije.

U ovom je istraživanju kao nezavisna varijabla koja se koristi za grupiranje ispitanika radi usporedbe stavljen status veze odnosno jesu li ispitanici u novoj vezi nakon razvoda braka ili ne. Za potrebe analize, s 0 je označeno ako ispitanik nije u novoj vezi (njih 39), a s 1 ako je (njih 48).

Kod pitanja u kojima je korištena Likertova skala od 7 stupnjeva, statistička se analiza provodila pomoću t-testa, dok se kod pitanja u kojima su bili ponuđeni višestruki odgovori, od kojih je ispitanik mogao izabrati jedan, koristila metoda analize učestalosti odgovora (frekvencija) koja je omogućila pregled koliko je ispitanika dalo svaki pojedini odgovor u različitim kategorijama, što pomaže u razumijevanju distribucije podataka. Korištena je i metoda usporedbe tih učestalosti između dvije grupe (ispitanici u novoj vezi i ispitanici koji nisu u novoj vezi) tj. relativna frekvencija koja omogućava lakšu usporedbu između različitih grupa koje mogu imati različite ukupne veličine te uvid u udio ispitanika koji su dali određeni odgovor u kontekstu ukupne veličine grupe, što je korisno za razumijevanje relativnog značaja odgovora. Također, provodi se i hi-kvadrat test kako bi se ispitalo postoji li značajna razlika u raspodjeli odgovora između te dvije grupe. U ovom slučaju, želimo provjeriti postoji li veza između varijable "jesu li ispitanici u novoj vezi" i varijable pojedinog pitanja.

8.3.1. Postupak prikupljanja podataka

Upitnik je bio dostupan putem Google Forms, a poveznica se dijelila na društvenim mrežama, uključujući Facebook grupe i Whatsapp, aplikaciju za besplatnu razmjenu poruka, fotografija i

videozapisa. Dobrovoljni sudionici su bili informirani da će se podaci koristiti isključivo za svrhe ovog istraživanja te da će se njihova anonimnost strogo čuvati. Prava i dostojanstvo svih sudionika su bila zaštićena, a načelo svjesnog pristanka temeljeno na odgovarajućoj informiranosti je bilo poštovano. Također su se pridržavali načela integriteta, dostojanstva, jednakosti i pravednosti. Uputa sudionicima je bila da odaberu odgovore koji najbolje odgovaraju njihovim iskustvima i da odgovaraju što iskrenije i točnije.

8.4. Rezultati i rasprava

8.4.1. Odnos s bivšim partnerom

Prvo istraživačko pitanje u ovom istraživanju fokusira se na percepciju roditelja o kvaliteti njihovog odnosa s bivšim partnerom nakon razvoda. Kako bi se dobili relevantni deskriptivni podaci, provedeno je istraživanje među roditeljima koji su se razveli, a cilj je bio analizirati njihovu subjektivnu percepciju o kvaliteti odnosa s bivšim partnerom. U svrhu odgovora na ovo istraživačko pitanje, izračunati su deskriptivni podaci učestalosti komunikacije s bivšim partnerom, podjele odgovornosti i odluka vezanih uz odgoj djeteta, razina povjerenja vezana uz odgoj između bivših partnera i način na koji se nose s eventualnim nesuglasicama.

Prvo pitanje postavljeno u anketnom upitniku je “Kako biste opisali trenutni odnos s vašim bivšim partnerom na skali od 7 stupnjeva, gdje je 1 potpuno neprijateljski, a 7 potpuno prijateljski.” Prosječna vrijednost odgovora ispitanika iznosi 3,71, dok je standardna devijacija 1.84. U ovom je pitanju rezultat t-testa bio jednak nuli te je pokazao kako ne postoji statistički značajna razlika u procjeni zadovoljstva trenutnog odnosa s bivšim partnerom između onih koji jesu i onih koji nisu u novoj vezi nakon braka.

Drugo postavljeno pitanje je „Koliko često komunicirate s bivšim partnerom?“ Među ispitanicima u novoj vezi, 16.67% njih rijetko komunicira s bivšim partnerom, 31.25% komunicira povremeno, 33.33% komunicira redovito, a 18.75% ispitanika komunicira često. Među ispitanicima koji nisu u novoj vezi, 28.21% rijetko komunicira s bivšim partnerom, 30.77% komunicira povremeno, 23.08% komunicira redovito, 17.95% komunicira često. Izračunata P-vrijednost od 0.55 je veća od uobičajenih razina značajnosti (0.05, 0.1), što znači da nema statistički značajne razlike u raspodjeli odgovora između ispitanika koji su u novoj vezi i onih koji nisu u vezi, tj. ne postoji značajna razlika u učestalosti komunikacije s bivšim partnerom između ispitanika koji su u novoj vezi i onih koji nisu u vezi. Distribucija odgovora na pitanje o učestalosti komunikacije s bivšim partnerom je slična u obje grupe.

Na pitanje „Kako se dijele odgovornosti i odluke vezane uz odgoj djeteta?“, dobiveni su odgovori da među ispitanicima u novoj vezi, 62.5% smatra da je raspodjela odgovornosti jasna i poštovana, dok 18.75% smatra da postoje izazovi u dogovaranju, a 18.75% smatra da se odluke često donose jednostrano. Među ispitanicima koji nisu u novoj vezi, samo 20.5% smatra da je raspodjela odgovornosti jasna i poštovana, dok 35.9% smatra da postoje izazovi u dogovaranju, a 43.6% smatra da se odluke često donose jednostrano. P-vrijednost od 0.000426 je manja od uobičajenih razina značajnosti ($\alpha = 0.05$), što znači da postoji značajna razlika u raspodjeli odgovora između ispitanika koji su u novoj vezi i onih koji nisu.

Iduće je pitanje „Kako biste ocijenili razinu povjerenja između vas i bivšeg partnera u vezi zajedničkog roditeljstva?“, a nakon analize dobiveni su sljedeći rezultati: kod ispitanika u novoj vezi, 31.25% ima visoku razinu povjerenja, 43.75% ima srednju razinu povjerenja, 20.83% ima nisku razinu povjerenja, a 4.17% nema povjerenja. Među ispitanicima koji nisu u novoj vezi, 17.95% ima visoku razinu povjerenja, 56.41% ima srednju razinu povjerenja, 12.82% ima nisku razinu povjerenja, dok 7.69% nema povjerenja. Dobivena p-vrijednost iznosi 0.33, što znači da ne postoji statistički značajna razlika između ove dvije grupe.

Na isti je način obrađen i analiziran podatak koji se odnosi na pitanje „Kako biste opisali podršku koju pružate ili primite od bivšeg partnera u vezi roditeljstva?“ te je dobivena P-vrijednost od 0.007 koja je manja od uobičajene razine značajnosti, što znači da ispitanici koji su u novoj vezi češće odgovaraju da primaju ili pružaju snažnu podršku, dok oni koji nisu u novoj vezi češće izvještavaju da nema značajne podrške. Ovi rezultati sugeriraju da prisutnost nove veze može utjecati na percepciju podrške bivših partnera.

8.4.2. Djetetove životne okolnosti

Odgovori na pitanja vezana uz djetetove životne okolnosti (s kime dijete živi, koliko često komunicira s drugim roditeljem, kako se nosi s promjenama vezanim uz raspored i vrijeme s roditeljima te jesu li primijećene promjene u ponašanju djeteta nakon razvoda) kroz analizu su pokazala kako ne postoji statistički značajna razlika u odnosu na to ima li roditelj novog partnera/partnericu ili ne jer su dobivene p-vrijednosti u analizi odgovora na ova pitanja varirala od 0.3 do 0.61.

8.4.3. Zadovoljstvo i sreća nakon razvoda

Postavljeno je pitanje „Koliko ste zadovoljni svojim trenutnim životnim uvjetima na skali od 7 stupnjeva, gdje je 1 potpuno nezadovoljan/a, a 7 potpuno zadovoljan/a?“ Od ispitanika koji su u vezi 0% ih je svoje zadovoljstvo ocijenilo s 1, 2.08% s 2, 6.25% s 3, 20.83% s 4, 29.17% s

5, 37.50% s 6 te 4.17% s 7. Od grupe ispitanika koji nisu u vezi, 5.13% ih je izabralo ocjenu 1, 15.38% je izabralo 2, 30.77% bira 3, 25.64% bira 4, 12.82% je izabralo 5, 7.69% je izabralo 6, a 2.56% bira 7. Ispitanici u novoj vezi pokazuju veći stupanj zadovoljstva svojim životnim uvjetima, s većim brojem ocjena 5 i 6. Ispitanici koji nisu u novoj vezi češće daju niže ocjene zadovoljstva, s većim brojem ocjena 2 i 3. T-test rezultati pokazuju značajnu razliku između dvije grupe (p-vrijednost <0.05). Ova razlika sugerira da su ispitanici u novoj vezi značajno zadovoljniji svojim životnim uvjetima u odnosu na ispitanike koji nisu u novoj vezi. Slični su rezultati dobiveni i u pitanju „Koliko se osjećate sretnim u svom životu na skali od 7 stupnjeva, gdje je 1 potpuno nesretno, a 7 potpuno sretno?“ gdje je korištenje t-testa također pokazalo značajnu razliku između grupe ispitanika koja je u novoj vezi i one koja nije jer je dobivena p-vrijednost također manja od 0.05, što bi značilo da ispitanici koji su u vezi ujedno su i značajno sretniji u svom životu.

Iduće je postavljeno pitanje „Kako vaša osobna zadovoljstva i sreća utječu na vašu sposobnost sudjelovanja u roditeljskim obvezama?“ te su u grupi ispitanika koji jesu u novoj vezi odgovori distribuirani tako da 39.58% njih smatra da utječe pozitivno, 37.50% smatra da nema značajnog utjecaja, 0% ih smatra kako nema negativan utjecaj, a 22.92% ih nije svjesno povezanosti. U grupi ispitanika koji nisu u novoj vezi, 10.26% ih vidi pozitivan utjecaj, 38.46% ne vidi značajan utjecaj, 23.08% ih vidi negativan utjecaj, a 28.21% ih nije svjesno povezanosti. Ispitanici u novoj vezi češće doživljavaju pozitivan utjecaj svog osobnog zadovoljstva i sreće na roditeljske obveze u usporedbi s ispitanicima koji nisu u novoj vezi. Značajan postotak ispitanika u novoj vezi također ne vidi značajan utjecaj na roditeljske obveze. Ispitanici koji nisu u novoj vezi češće doživljavaju negativan utjecaj ili nisu svjesni povezanosti između osobnog zadovoljstva i roditeljskih obveza. Hi-test rezultati pokazuju značajnu razliku između dvije grupe (p-vrijednost <0.05). Ova razlika znači da postoji statistički značajna razlika u percepciji utjecaja osobnog zadovoljstva na roditeljske obveze između ispitanika u novoj vezi i onih koji nisu u vezi.

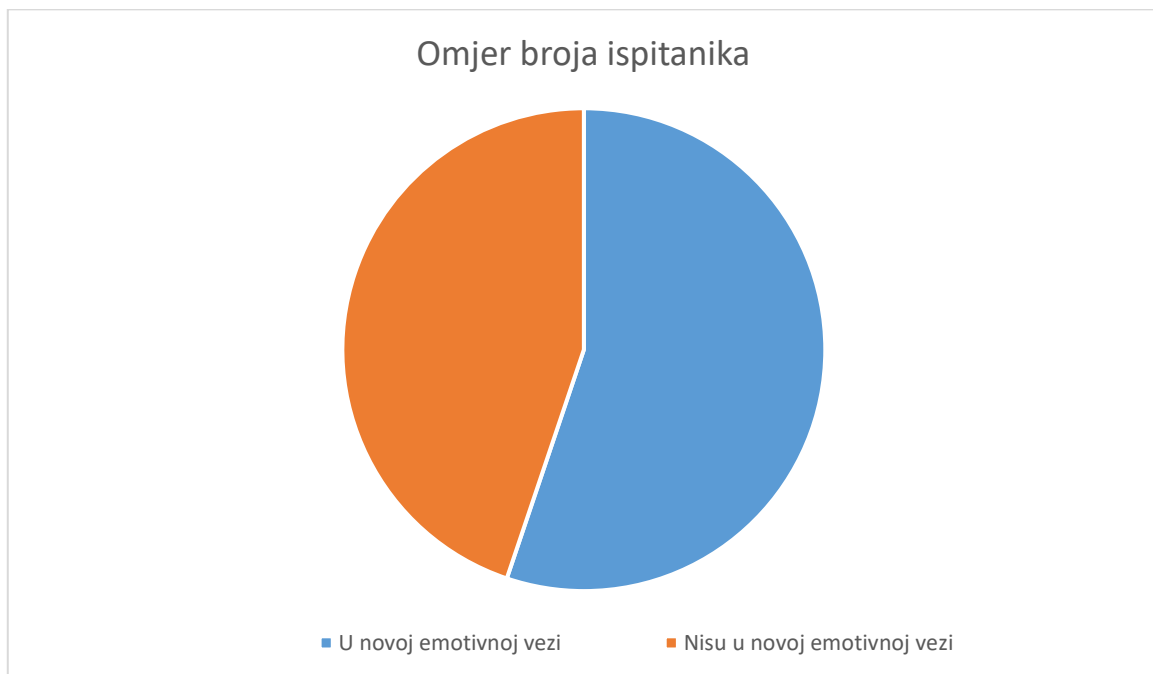
Na pitanje o nošenju sa stresom i pritiscima koji proizlaze iz roditeljskih obaveza nakon razvoda, 43.75% ispitanika koji su u vezi smatra da učinkovito upravljaju stresom i pritiscima, 37.5% misli da povremeno osjeća stres, ali ga uspješno prevladavaju, 12.5% njih se često susreće s teškoćama u upravljanju stresom, a 6.25% se osjeća preplavljeno stalnim stresom i pritiscima. S druge strane, tek 15.38% ispitanika koji nisu u vezi nakon razvoda smatra da učinkovito upravlja stresom i pritiscima, 30.77% ispitanika povremeno osjeća stres, ali ga uspješno prevladava, 43.59% se često susreće s teškoćama u upravljanju stresom, a 10.26% se

osjeća preplavljeno stalnim stresom i pritiscima. P-vrijednost (0.0027) je manja od tipičnog praga značajnosti ($\alpha = 0.05$), što znači da postoji statistički značajna razlika u raspodjeli odgovora između ispitanika koji su u novoj vezi i onih koji nisu. Ova razlika ukazuje na to da status veze nakon razvoda značajno utječe na percepciju i upravljanje stresom povezanim s roditeljskim obvezama.

Iduće je postavljeno pitanje „Kako se osjećate u vezi svoje roditeljske uloge nakon razvoda?“ također pokazalo kako postoji statistički značajna razlika koja ukazuje da status veze nakon razvoda utječe na percepciju vlastite roditeljske uloge. Dobivena p-vrijednost (0.021) manja je od praga značajnosti ($\alpha = 0.05$).

8.4.4. Novi odnosi nakon razvoda

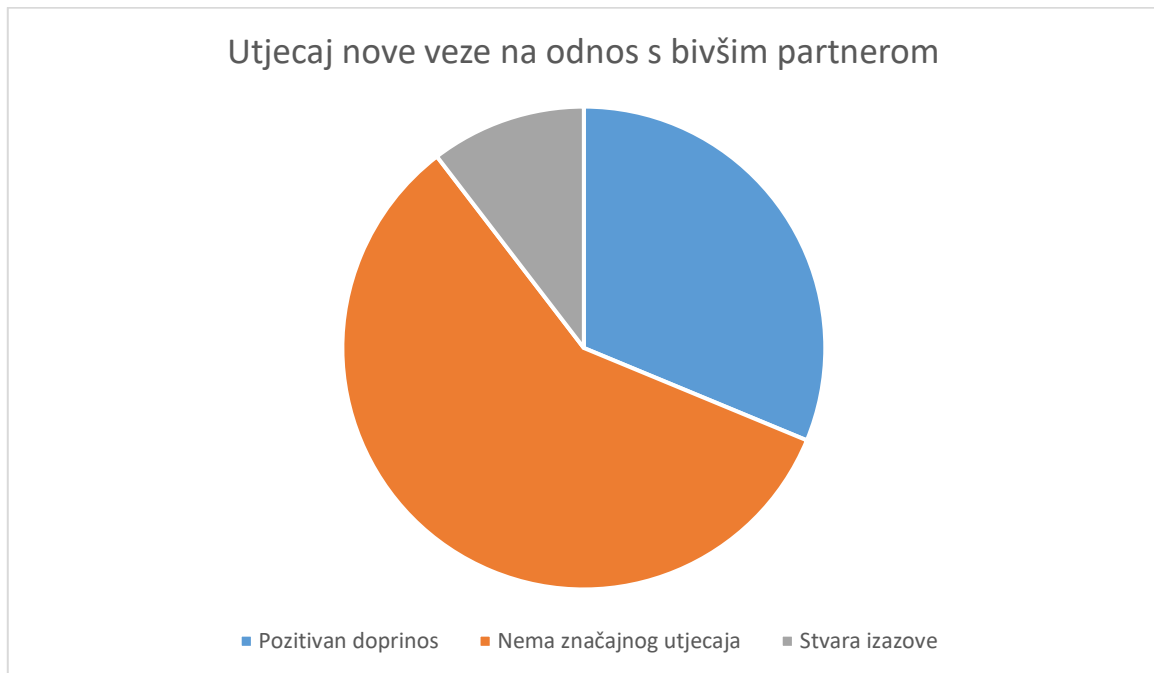
Prvo postavljeno pitanje je „Jeste li u novoj emotivnoj vezi nakon razvoda?“ pri čemu se 39 ispitanika (44.82%) čiji su odgovori uzeti u daljnju analizu izjasnilo da nije u novoj emotivnoj vezi, a njih 48 (55,18%) se izjasnilo da je u novoj emotivnoj vezi nakon razvoda, što je grafički prikazano u idućem grafikonu.

Slika 4. Grafikon omjera broja ispitanika prema statusu veze

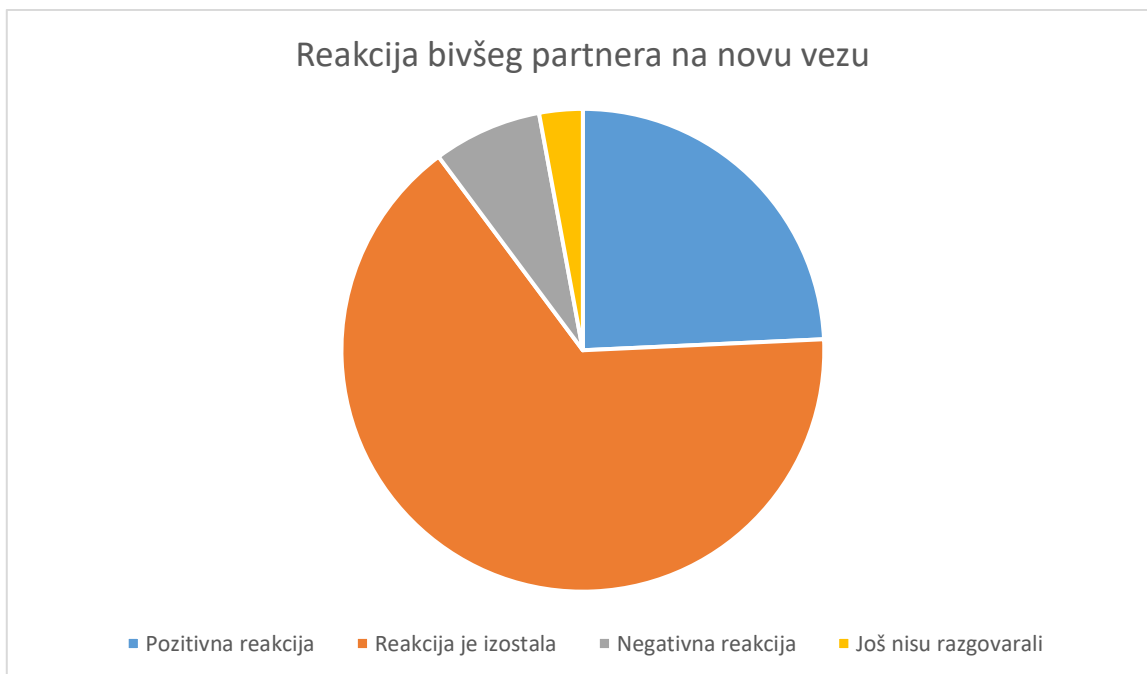
Na iduća pitanja u ovoj kategoriji odgovarali su samo ispitanici koji su u novoj vezi. Na pitanje Kako nova emotivna veza utječe na vaš odnos s bivšim partnerom u vezi roditeljstva?, 15 (31,25%) se ispitanika izjasnilo da pozitivno doprinosi suradnji i komunikaciji s bivšim

partnerom, 28 (58,33%) da nema značajnog utjecaja na odnos s bivšim partnerom, a 5 (10,42%) da im nova veza stvara izazove u odnosu s bivšim partnerom.

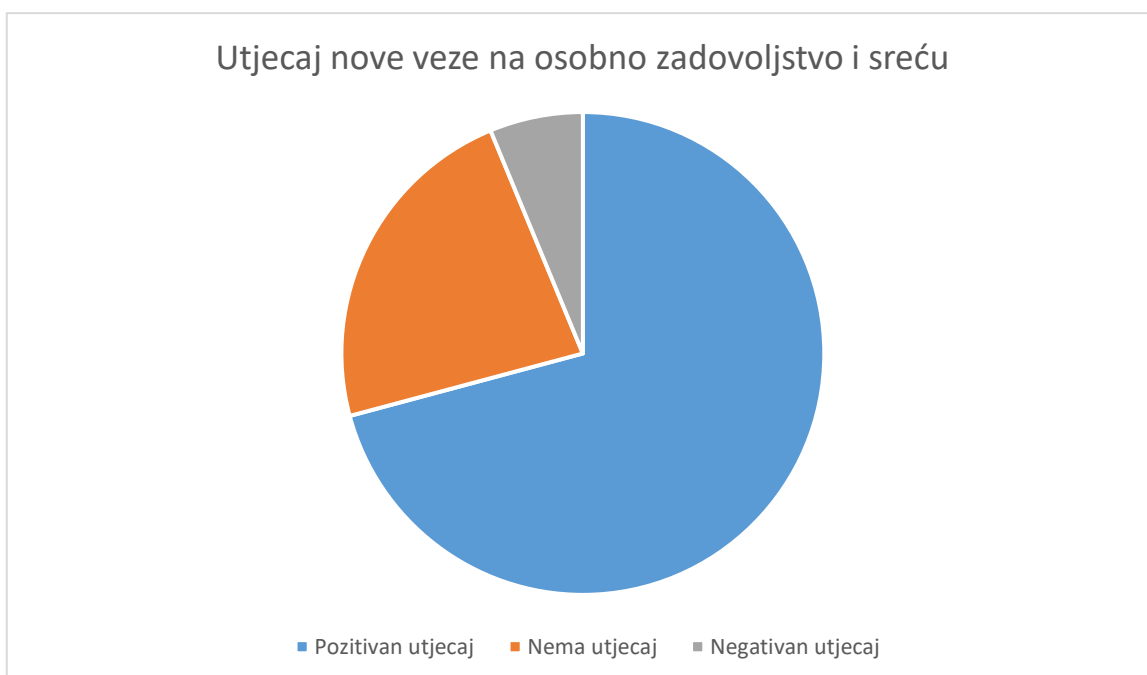
Slika 5. Grafikon utjecaja nove veze na odnos s bivšim partnerom

Drugo pitanje postavljeno u ovoj kategoriji glasilo je „Jeste li razgovarali s bivšim partnerom o vašoj novoj vezi? Kako je reagirao?“ te se 10 (20.83%) ispitanika izjasnilo da je njihov bivši partner reagirao pozitivno i da podržava novu vezu, 27 (56.25%) ih je odgovorilo kako je partnerova reakcija na njihovu novu vezu izostala, 3 (6.25%) ih je odgovorilo da im je bivši partner stvarao izazove nakon ulaska u novu vezu, a 8 (16,67%) da još nisu razgovarali s bivšim partnerom.

Slika 6. Grafikon reakcija bivšeg partnera na novu vezu

Posljednje pitanje u ovoj kategoriji je „Kako nova veza utječe na vaše osobno zadovoljstvo i sreću nakon razvoda?“ te 34 (70.83%) ispitanika smatra kako utječe pozitivno na njihovo emocionalno blagostanje, 11 (22.92%) ih smatra kako nema značajnog utjecaja na osobno zadovoljstvo i sreću, dok ih 3 (6.25%) smatra kako im nova veza stvara izazove i stres u životu.

Slika 7. Grafikon utjecaja nove veze na osobno zadovoljstvo i sreću

8.4.5. Kontakt s drugim roditeljem/bivšim partnerom

U ovoj kategoriji za pitanje Kako biste ocijenili razinu komunikacije s drugim roditeljem u vezi zajedničkog odgoja djeteta na skali od 7 stupnjeva, gdje je 1 vrlo loša, a 7 odlična?, rezultati t-testa pokazali su da je p-vrijednost 0.002, što je manje od 0.05, što znači da je razlika između grupa statistički značajna tj. postoji razlika u percepciji komunikacije između roditelja ovisno o tome jesu li ispitanici u novoj vezi ili ne. Ispitanici koji su u novoj vezi ocjenjuju komunikaciju s drugim roditeljem boljom (više ocjene) u usporedbi s onima koji nisu u novoj vezi. Ova razlika može biti uzrokovana različitim faktorima, kao što su emocionalna podrška koju pruža nova veza ili različite dinamike u komunikaciji nakon razvoda.

Kod pitanja „Kako definirate vaš trenutni sustav komunikacije s drugim roditeljem u vezi zajedničkog roditeljstva?“ Od ispitanika koji su u vezi, 20 ispitanika ima jasne smjernice i plan komunikacije, 7 ih je pokušalo dogovoriti sustav komunikacije bez uspjeha, 18 ih nije razgovaralo o uspostavi plana komunikacije, a 3 ih komunicira putem posrednika. S druge strane, od ispitanika koji nisu u vezi 10 ih ima jasne smjernice i plan komunikacije, 14 ih je pokušalo dogovoriti sustav komunikacije bez uspjeha, 10 ih nije razgovaralo u uspostavi plana komunikacije, a 5 ih komunicira preko posrednika. Identična je distribucija odgovora i kod pitanja „Jeste li pokušali uspostaviti jasne smjernice ili plan komunikacije s drugim roditeljem kako biste olakšali suradnju u roditeljstvu?“ pa je tako Od ispitanika koji su u vezi, 20 ispitanika komunicira preko zajedničke aplikacije ili platforme, 7 ih komunicira face to face, 18 ih komunicira preko telefona ili maila, a 3 ih komunicira putem posrednika. S druge strane, od ispitanika koji nisu u vezi 10 ih komunicira preko zajedničke aplikacije ili platforme, 14 ih komunicira putem telefona ili maila, 10 ih komunicira face to face, a 5 ih komunicira preko posrednika. Zaključno, rezultati analize kod ova dva pitanja su jednaki te pokazuju da Ispitanici u novoj vezi imaju veću učestalost odgovora da imaju jasne smjernice i plan komunikacije u usporedbi s ispitanicima koji nisu u novoj vezi (41.67% naspram 25.64%), odnosno da češće komuniciraju preko zajedničke aplikacije ili platforme. Ispitanici koji nisu u novoj vezi češće odgovaraju da su pokušali uspostaviti smjernice ili plan komunikacije, ali bez značajnog uspjeha (35.90% naspram 14.58%), međutim oni češće komuniciraju putem telefona ili maila. Hi-test pokazuje da je p-vrijednost od 0.055 vrlo blizu pragu od 0.05, što sugerira da je razlika između grupa skoro statistički značajna. To znači da postoji neka razlika u distribuciji odgovora između grupa, ali nije dovoljno jaka da bi se mogla smatrati statistički značajnom na razini značajnosti od 0.05. Ova tendencija može biti važna za daljnja istraživanja, iako trenutni rezultati nisu statistički značajni na konvencionalnoj razini od 0.05.

8.4.6. Komunikacija s djetetom u vezi razvoda

Kod pitanja „Koliko ste otvoreni prema djetetu o vašim osjećajima prema drugom roditelju na skali od 7 stupnjeva, gdje 1 označava u potpunosti zatvoren, a 7 u potpunosti otvoren,“ dobiveni su rezultati koji pokazuju da ispitanici koji su u novoj vezi imaju nešto veći prosječan stupanj otvorenosti prema djetetu o osjećajima prema drugom roditelju (prosjeak 4.00) u usporedbi s ispitanicima koji nisu u novoj vezi (prosjeak 3.49). Obje skupine imaju slične standardne devijacije, što znači da je varijabilnost odgovora unutar svake skupine slična. T-test pokazuje t-statistiku od 1.82 i p-vrijednost od 0.072. P-vrijednost je nešto iznad uobičajenog praga od 0.05 za statističku značajnost. Razlike u prosjecima između dvije skupine su blizu statističke značajnosti, ali nisu dovoljno značajne prema standardnom pragu od 0.05. To znači da, prema ovom uzorku i analizi, ne može se sa sigurnošću utvrditi da postoji statistički značajna razlika u stupnju otvorenosti prema djeci između ispitanika koji su u novoj vezi i onih koji nisu. Međutim, trend pokazuje da ispitanici u novoj vezi imaju tendenciju biti nešto otvoreniji prema djeci o svojim osjećajima prema drugom roditelju. Za konačan zaključak bilo bi potrebno ponoviti istraživanje s većim uzorkom ili dodatnim metodama istraživanja.

U pitanju „Kako opisujete svoju komunikaciju s djetetom u vezi razvoda?“ postoje razlike u postocima kod distribucije odgovora odnosno 66.67% ispitanika koji jesu i 53.85% ispitanika koji nisu komunikaciju s djetetom u vezi razvoda opisuju kao otvorenu i iskrenu, 27.08% onih koji jesu i 38.46% onih koji nisu u novoj vezi odgovorilo je da imaju ograničenu i površnu komunikaciju, dok 6.25% ispitanika u vezi i 7.69% ispitanika koji nisu u vezi navode da imaju poteškoće u komunikaciji. Međutim, iako postoji razlika u postocima, te razlike nisu statistički značajne prema hi-kvadrat testu jer njegova dobivena vrijednost je 1.51 s p-vrijednošću od 0.469. P-vrijednost je znatno veća od uobičajenog praga od 0.05 za statističku značajnost.

8.4.7. Rasprava o rezultatima

Nakon detaljne analize rezultata, moguće je odgovoriti na postavljena istraživačka pitanja i potvrditi ili odbaciti hipoteze.

Rezultati istraživanja pokazuju da roditelji percipiraju kvalitetu svog odnosa s bivšim partnerom na različite načine, ovisno o nekoliko faktora, uključujući razinu komunikacije, prisutnost konflikata, te međusobno poštovanje. Generalno, roditelji koji uspijevaju održati redovnu i konstruktivnu komunikaciju nakon razvoda izvještavaju o višoj kvaliteti odnosa s bivšim partnerom. Oni naglašavaju važnost jasnih dogovora i fleksibilnosti u vezi s roditeljskim obvezama.

Roditelji koji percipiraju svoj odnos s bivšim partnerom kao negativan često izvještavaju o visokoj razini konflikata, neslaganja oko roditeljskih stilova i nejasnih granica. Ovi roditelji često osjećaju stres i frustraciju, što dodatno otežava kooperaciju i zajedničko roditeljstvo.

Rezultati istraživanja ukazuju i na postojanje razlika u percepciji odnosa s bivšim partnerom između roditelja koji imaju novog partnera i onih koji nemaju. Roditelji koji imaju novog partnera često izvještavaju o boljoj kvaliteti odnosa s bivšim partnerom. Prisustvo novog partnera može pružiti emocionalnu podršku i smanjiti osjećaj usamljenosti, što doprinosi smanjenju stresa i olakšava konstruktivniju komunikaciju s bivšim partnerom. Ovi roditelji često imaju bolju perspektivu i veću spremnost na kompromis.

S druge strane, roditelji koji nemaju novog partnera češće se suočavaju s izazovima u održavanju pozitivnih odnosa s bivšim partnerom. Nedostatak emocionalne podrške može povećati osjećaj izolacije i frustracije, što može rezultirati većim konfliktima i negativnijim percepcijama odnosa.

Međutim, važno je napomenuti da prisustvo novog partnera može i negativno utjecati na odnose s bivšim partnerom u slučajevima gdje bivši partner osjeća ljubomoru ili nesigurnost zbog nove veze, što može dovesti do povećanih konflikata. Kvaliteta odnosa s bivšim partnerom stoga zavisi od specifičnih okolnosti i dinamike u svakoj pojedinoj situaciji.

Hipotezu H1 - Roditelji koji imaju novog partnera percipirat će svoj odnos s bivšim partnerom pozitivnije nego roditelji koji nemaju novog partnera nakon provedenog istraživanja moguće je potvrditi jer većina podataka sugerira da roditelji s novim partnerom doista percipiraju svoj odnos s bivšim partnerom pozitivnije.

Hipotezu H2 - Roditelji koji imaju novog partnera percipirat će svoju komunikaciju u vezi djeteta pozitivnije nego roditelji koji nemaju novog partnera moguće je također potvrditi jer podaci pokazuju značajne razlike u raspodjeli odgovora između dviju skupina ispitanika.

Hipotezu H3 - Djetetove životne okolnosti razlikuju se ovisno o tome jesu li roditelji u novoj vezi nakon razvoda braka potrebno je odbaciti jer podaci ne pokazuju značajne razlike u djetetovim životnim okolnostima ovisno o novoj vezi roditelja.

9. Zaključak

U ovom diplomskom radu detaljno su analizirani roditeljski odnosi nakon razvoda, fokusirajući se na tri ključna aspekta: kontinuitet, konflikte i zajedništvo. Na osnovu prikupljenih podataka iz istraživanja koje je obuhvatilo uzorak od 87 roditelja, evidentne su određene tendencije i obrasci koji karakteriziraju post-razvodne odnose.

Kontinuitet roditeljskih odnosa nakon razvoda pokazao se kao ključan faktor u očuvanju emocionalne stabilnosti djece. Rezultati su pokazali da roditelji koji uspijevaju održati dosljednu komunikaciju i zajednički pristup roditeljstvu često imaju djecu koja su bolje prilagođena promjenama. Održavanje rutinskih aktivnosti i redovnih susreta sa oba roditelja doprinosi osjećaju sigurnosti i stabilnosti kod djece.

Konflikti između roditelja predstavljaju značajnu prepreku u postizanju zdravih post-razvodnih odnosa. Istraživanje je pokazalo da su konflikti često uzrokovani nejasnim dogovorima oko skrbištva, finansijskih pitanja i različitih roditeljskih stilova. Djeca koja su izložena čestim i intenzivnim sukobima roditelja pokazuju više emocionalnih i ponašajnih problema. Stoga je od izuzetne važnosti da se roditeljima pruži podrška i edukacija u cilju efikasnog rješavanja konflikata i smanjenja njihovog negativnog utjecaja na djecu.

Zajedništvo i suradnja između bivših partnera nakon razvoda pokazali su se kao najpoželjniji modeli roditeljskih odnosa. Roditelji koji uspijevaju da razviju kooperativan odnos, osnovan na međusobnom poštovanju i zajedničkom interesu za dobrobit djeteta, osiguravaju optimalne uvjete za razvoj djece..

U zaključku, roditeljski odnosi nakon razvoda predstavljaju kompleksan fenomen koji zahtjeva pažljivo upravljanje i podršku. Kontinuitet u roditeljskim ulogama, minimiziranje konflikata i poticanje zajedništva ključni su elementi koji doprinose pozitivnim ishodima za djecu.

Literatura

1. Beyer, R., Winchester, K. (2006). *Mama i tata se rastaju: što ću ja sad?: vodič za preživljavanje*. Zagreb: Naklada Nika.
2. Beyer, R., Winchester, K. (2006). *Rastajemo se: kako to objasniti djeci?*. Zagreb: Naklada Nika
3. Buljan Flander, G., Roje Đapić, M. (2020). *Dijete u središtu (sukoba)*. Sveta Nedelja: Geromar d.o.o.
4. Cummings, E. M. i Jennifer S. Cummings, J.S. (2002.): *Parenting and Attachment*. U M. H. Bornstein (ur.). *Handbook of parenting, Volume 5: Practical issues of parenting* (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
5. Čudina Obradović, M. i Obradović J. (2003). *Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti*. *Revija za socijalnu politiku*, 10, 1, 45-68.
6. Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing- Tehnička knjiga.
7. Čavarović-Gabor, B. *Razvod braka roditelja i simptomi traume kod djece*. Dom Grada Zagreba za psihički bolesne odrasle osobe Sveta Rita. Velika Gorica, (2007). 69.-91.
8. Egeren, L. A. V., & Hawkins, D. P. (2004). *Coming to Terms with Coparenting: Implications of Definition and Measurement*. *Journal of Adult Development*, 11(3), 165–178.
9. Herbert, M. (1996.): *Separation and divorce: helping children cope*, British Psychological Society, Leicester.
10. Holmes, T. H, Rahe, R. H. (1967). *The Social Readjustment Rating Scale*. *Journal of Psychosomatic Research*, 11 (2), str. 213.
11. Jukić Lušić, I., Combaj, M. i Matovina, M. (2007). *Osnaživanje djece u pozitivnim vrijednostima*. *Dijete, vrtić, obitelj*, 13 (50), 17-20.
12. Lüpkes, S. (2010). *Napuštam te! Priručnik za one koji odlaze*. Zagreb: Škorpion.
13. Markham, M. S., Ganong, L. H., & Coleman, M. (2007). *Coparental identity and mothers? Cooperation in coparental relationships*. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 56(4), 369–377.
14. Mijić Vulinović, I., Kmetović Prkačin, K. (2017). *Vodič kroz razvod braka*. *Psihološko-pravni priručnik*. Zagreb: Naklada LJEVAK d.o.o.
15. Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N., Josipović, V. (2003). *Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i

mladeži.

16. Sobolewski, J. M., & King, V. (2005). The Importance of the Coparental Relationship for Nonresident Fathers' Ties to Children. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1196–1212.
17. Štifer, A., Mihalj, M. (2016). Razlozi razvoda braka kao odrednice sporazuma o roditeljskoj skrbi. *Ljetopis socijalnog rada*, Vol. 23 No. 2.
18. Wallerstein, J.S., Blakeslee, S. (2006). *A što s djecom?: odgoj djece prije, za vrijeme i nakon razvoda*. Zagreb: Planetopija.

Internet izvori:

1. Državni zavod za statistiku – raste broj razvoda i samačkih kućanstava
<https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610> (pristupano 8.2.2024.)
2. Izvanbračna zajednica
<https://gov.hr/hr/izvanbracna-zajednica/680> (pristupano 25.1.2024.)
3. Obiteljski zakon
<https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon> (pristupano 25.1.2024.)
4. Prava i dužnosti u braku
<https://gov.hr/hr/prava-i-duznosti-u-braku/682> (pristupano 25.1.2024.)
5. Pravne posljedice razvoda braka
https://e-justice.europa.eu/45/HR/divorce_and_legal_separation?CROATIA&member=1
(pristupano 11.2.2024.)

Kratka biografija

Eva Hohnjec rođena je 22.04.1997. godine u Čakovcu. Osnovnu školu završava u Varaždinu, gdje zatim upisuje 2. gimnaziju Varaždin, opći smjer. 2016. godine upisuje Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, smjer rani i predškolski odgoj i obrazovanje na kojem je diplomirala 2020. godine. Od rujna 2020. radi u DV Cvrčak u Čakovcu. Školovanje nastavlja na istom fakultetu 2022. kada upisuje diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U međuvremenu je završila brojne edukacije koje se tiču edukativnog rada s roditeljima i djecom.

IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA

Ja, Eva Hohnjec, izjavljujem da sam ovaj završni rad, na temu *Roditeljski odnosi nakon razvoda: kontinuitet, konflikti i zajedništvo*, izradila samostalno uz vlastito znanje, pomoć stručne literature i mentorice.

Potpis

Izjava o javnoj objavi rada
Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad

**„RODITELJSKI ODNOSI NAKON RAZVODA:
KONTINUITET, KONFLIKTI I ZAJEDNIŠTVO“
DIPLOMSKI RAD**

U javno dostupnom institucijskom repozitoriju

Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

I javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
(u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju)

U Zagrebu, 3.7.2024.

EVA HOHNJEC
